

Van 't kerck-bouwen der dooperen opten waenscher

D.V. Coornhert

bron

D.V. Coornhert, *Van 't kerck-bouwen der dooperen opten waenscher*. Jacob Aertsz Colom,
Amsterdam 1630

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/coor001vant04_01/colofon.php

© 2016 dbnl

Van't Kerck-bouwen der Dooperen Opten aenschem.

Van *I.P.V. Molen*, (Dienaer der Vlaemsche Doops-ghezinde Ghemeynte) ghe-naemt *Defensio*, aenwijsende, dat syn duystere Pijlkens te rugghe stuytende, treffen haren blinden Schutter, ende niet *D.V. Coornhert*.

Handelende:

1. *Van 't vervallen der Apostolischer Kercken.*
2. *Der wederoprechtighen, sendinghe ende bevel.*
3. *Vander Kercken sichtbaerheydt ende onsichtbaerheydt.*
4. *Of niemant sonder uyterlicke Sacramenten te ghenieten een Christen magh vvesen.*
5. *Van't onderscheydt der Christenen.*

Aen den Leser.

DAer is niet dan een ware Kercke Christi. Vele Kercken zijnder nu opgeresen. Elck vande selve noemt zich de ware, en al d'andere valsche Kercken, t'magh zijn dat het geen van alle dese en is: ymmers het magh niet zijn dat zijt alle syn. Nu vintmen Luyden, die noch in gheen van alle de voorsz Kercken en syn, noch oock niet van zinne en zijn, zich daer inne te begeven. Oock syn eenighe soo stijf daer in dat sy die niet willen begeven. andere syn met twijfel daer inne, of twijfelen daer inne te gaen. Niet voor de twee eersten, maer voor de twee laetste wert hier geschreven. Want d'een sal syn uytganck vorderen, maer d'ander syn inganc laten mogen, ist maer dat sy inder waerheyt komen te verstaen, de schadelicke dolingen der Vlaemsche Doops-gezinde. Die werden eensdeels tot dien eynde hier ontdeckt. Door u aller

Dienstschuldighe

D.V. Coornhert.

Aen Iacob Pietersz vander Molen, Leeraer of Vermaender vande Vlaemsche Doops-ghesinde.

HEt zijn nu ontrent seven Iaren gheleden, dat ick u vander Molen by Brief vermaende, my te vvillen bevvijsen tot mynre, ofte u selfs verbeteringhe, dat u uytterlijcke Ghemeente vvare de vvarachtighe Kercke Christi, ende ghy daer in een vvarachtich Leeraer of Sentbode Gods, ende dit overmits ick hadde hooren segghen, dat ghy de voornemelickste aendrijver zy gevveest, tot het bannen eeniger vromen Luyden &c. ghy en hebt my doe ter tijt geen antvvoorde gevvaerdicht. Ende al hoe vvel ick in meeninge vvas, anderen voor uvve dolingen te vvaerschouvvven in druck, so vvert dat by my doe ghelaten uyt medooghen van u volckxken, niet hatelijcker dan sy vvaren te maken by den ghenen, die u luyden van self niet dan te veele en hatede, ende gheloof hadden by den machtighen, alsoo liet ick u berusten tot nu toe, als ick sach in druck uytkomen u boeckken, genaemt Defensio in 't Iaer 88. in vvelcks Voorreden ghy eenigen, sonder die te noemen zvvaerlijck van zvvare saken beschuldight: poghende in't boeckxken selve oock te vvederlegghen sommighe saken by my in eenighe myne uytghegeven boeckkens gheschreven, die ick als noch moet vvaer te zijn houden, u schrijven teghen myne, vvert by my in gheschrift overvvveghen, ofte ick ergens gedoolt mochte hebben, dat Menschelick is. Ick boot u by Sentbrief aen dit myn gheschrift, voor't uyt gheven in druck, met u selfs inder liefden te ondersoecken, of by my, dan by u, of oock by ons beyde, doling mochte sijn, ghy vveygerdet, maer vvilde mijn Schrift vvel lesen, soo icks u vvilde senden, dat dede ick met gedinge, dat ghy my t'selve vveder sout senden binnen acht daghen, soo ick dan dacht te vertrecken, die tijt seyde ghy u te kort te zijn, ende is mitsdien alsulcks achter ghebleven, na dien ick dan sie in u schrijven aen my vanden 13. Aprilis. 88. dat ghy luyden ongaerne u leere ende sendinghe verdadinght aen den genen die buyten u Gemeente sijn, soo ick ben: oock dat ghy niet en lijdt eenich vvederspreken vanden uvven, als dien teghen sulcke metten van disputeert: meynende also u Leer te drijven, sonder ghehouden te zijn van die teghen yemanden te verantvvoorden, soo hebbe ick niet konnen laten uvve dolinge my daer voor bekent tot vvaerschouvvvingh, vande onvvijse hertkens in druck te bevvijsen: die by my u aengeboden vvaren in't voorgemelde mijn Schrift, op hope, of yemant daer door voor verleydinghe voorhoet ende eenighe verleyde, ofte oock Verleyders selve, van haer onvvvegh afghevvesen mochten vverden. Hier inne en heeft my nu geen belet ghevveest, uvven Vyanden beduchte vermeerderingh van hate alsoo, haer macht nu nergkens na soo veel als voormaels, haer vvil mach versellen, sulcks dat dit mijn schryven nu niemant, noch u lieden selfs mede niet, schaden, maer vvel vele menschen nut mach vvesen t'vvelck van den Heere vvert ghevvenscht. By my

V ende alder Menschen Dienstschuldigher

D. Coornhert.

Opten Voor-Reden Aen-teyckeninghen.

DAer zijnder veel, seght vander Molen, die de waerheyt pogen uyt te blusschen, deser noemdy niet een, moghelijk, soo ghy int licht ginght staen voor een Spieghele, dat sy u den Man haest vertoonen soude: men sal in't eynde zien wat hier van is.

V voor-nemen schijnt de waerheydt te verbreyden, Godes eere te vorderen ende den Naesten te dienen: yver met verstant is prijselijk, sonder, is sy lasterlijk.

V *Defensi*, segdy, alleen uyt te roeden de quade opinie, ende het schadelijk onverstant, dat is heylich werck. Der Heyligen die eerst haer Tuyntgen daer van gewyedet hebben, maer of u Tuyntgen daer noch vol af is, sal hier na blijcken. De ware oogbalck wil meest het gewaende splinterken uyt-trecken.

Maer (seghdy) overmits dat het quaet by velen wordt ghenoomt goet, ende daar teghen het goet quaet, soo is kleyne hope tot eenicheydt.

Niemandt dan die bedroghen is, en noemt het quade goet, meest elck is ergens in bedroghen, ghy moghelijk selfs mede: daer door ghy wanende waerheydt voort te brenghen, logen schrijft, daer mede ghy de waerheydt bevecht. Soo sulcks met u ware ghestelt (als blijcken sal jae) soude u sulcks vernemende, het *Minnelijck onderwijsen*, *Of het vertwijfelde wanhopen*, tot uwaerd, liever zijn? Ick vermoede wel het eerste.

Ghy seght hier oock, in dit u voorspel, dat de liefde nu oock werdt bevolen aen den vyanden. Dit is waerheydt, soo ist mede, dat de Liefde niet erghs en denckt, maer alles hoopt, (1. Cor. 13. 5.) nu blijkt hier, dat ghy den Audacter Schrijver (daer ghy nameloos af spreeckt) audacterlijk op-dicht, het bevechten van de waerheydt, ende hertneckicheydt, sulcks datter kleyn hoop toe is, maeckt u sulcks niet opentlijk verdacht, datter kleyne liefde in u is, of geen altoos? Seker, na dien ghy soo opentlijk teghen haer vriendelijcke aerdt eens anders werck, (dat wel ten goeden kan gheduyt worden) op't alder-erghste uyt-leght, ende soo haest op't wanhopen t'ooghe hebt, soo veroorsaect ghy een vreemt bedencken op u.

Ende sullen (die haer salicheydt liefhebben) niet recht kunnen oordeelen, van wat Geest sommige in dese tijdt worden ghedreven, ende sullen door haer groot aenzien niet kunnen bedroghen worden.

Men magh niet recht oordeelen sonder kennisse van saken, die heeft men niet sonder beyde partijen te hooren, uwer weder saken woorden suldy nerghens, noch min haer plaetse, om die met haer ommestanden na te zien, zwijghe namen haerder schriften. Soude dat dienen om recht te oordeelen?

Ick hebbe eertijts vertaelt een Boecxken ghenoomt *Schijndeucht der Secten*, t'schijnt wel (ick weets niet maer ghy) of u dat op u seer mocht ghetast hebben. Ist soo, waeromme verzwijghdy het? vreesde ghy, dat u quaelijk berispen, van't geene daer voor gheseydt is, door sulcke uwe aenwijsinghe licht ghemerckt, uwe dolingen verworpen, ende die waerheyt die daer is gestelt, aengenomen soude worden?

Dochtet, u vander Molen, dan nutter te zijn soo leelijcke schandt-vlecken in't wilde sulcks uyt te werpen, dat soo licht een onschuldige als recht schuldige daer mede verdacht mochten worden? Hebdy sulcke exempelen oock ghelesen inde H. schrift vande Heyligen, waer zietmen dat die op yemanden so wt duyster schuyлкоeckkens sulcke fenijn pijlen schieten?

De Apostel Ioannes noemt Diometres met syne wercken (3. Ioan. 9.) d'Apostel Paulus verzwijght niet de namen van Hymeneo, Alexandro ende Phileto (1. Tim. 1.

20.) (2. Tim. 2. 17.) Immers ons Heere Iesus Christus beschuldicht de Phariseen, Schriftgeleerde, ende Saduceen, als metter hant daer op teghenwoordich wijsende, soo hy dickmael doet voor den volcke (Mat. 5. 16. 6. Marc. 12. 38.) dat is waerschouwen, ende een stroowis hanghen voor een pestilential Huys. Soudy die wijsen van den Verleyders tot waerschouwinge der Menschen aen te wijsen wel meynen te verbeteren? te kort valt het dexel Pauli, van dat hy niet en streeft tegen vleesch en bloedt, maer streeft hy daerom niet tegen de verleyde logen, inden bedriegelijcke Logenaers? verzweggh hy haer namen?

Of hebby gemeent, dat ick soo ghy mijne schriften ende namen zweeght, als nu een afgheslooft vermoeyt Krijghs-Man synde mede zwijghen soude? is dat sulcks, soo vindy u daer in nu bedroghen. Want die liefde ter waerheydt ende tot mijnen naesten en is in my (God lof) noch gheenzins afgeslooft. Noch oock niet vermoeyt, maer noch soo versch ende wacker, als dit werck sal uytwijzen.

Daeromme wil ick hier doen dat ghy behoorde ooc mijn, ofte die ghy anders *ende* meer mocht meenen ghedaen te hebben: ende opdat de Lesers recht mogen oordeelen eenige plaetsen, my in u *Defensio* mishagende de selve voor ooghen stellen met haer eyghen woorden: oft soo't te langhe soude vallen die soo aenwijzen, dat sy die met hare omstanden mogen lesen, tot volkomen kennisse van onser beyder seggen. Ist dan soo, dat ghy u so oprecht betroude in't belijden der waerheydt, 'thaerder eeren als ghy u ghelaet een oprecht schermer der waerheydt te wesen, ick sal my van herten verblijden. Maer soudy (dat ick niet en hope) liever uwe onnosele volcxken zien volherden in't doolen, dan u verschulde schaemte draghen in't waerschouwen voor u feylen, ick sal God den handel bevelen, en het mijn ghedaen hebbende rusten.

Of der Apostelen Kerck vervallen is ghevveest.

I.P.V. Molen Pag. 16.

1. WY segghen ghemeenlijck seer vrymoedich, d'eerste Kerck is ghecorrumpert, ende die Apostolische gemeeynte is vervallen, etc.
2. Dat segghen beneven al d'andere, oock u Hooft-leeraren selve (dat sal blijcken) alleen de Catholijcke seggen, dat sy een doorgaende successie hebben opwaert totter Apostolen Kercke toe.
3. Daer inne maect ghy u nu de Roomsche Kercke gelijk, voecht u metten uwen (duncket u goedt) daer by teghen al d'anderen onderhouwende: ende haer Kercken opten Af-val der Apostelen Kercken bouwende.
4. Maer dan wil u vander Molen, noch toestaen te bewijzen, dat der Vlaemsche Doopghezinde Kercke, een selve Kerck is mette Roomsche: of dat u Kercken, ende niet de Roomsche, tot nu toe alleen oprecht is staende ghebleven. Het eerste suldy niet belijden: ende het tweede moogdy niet bewijzen?
5. Tot bewijs, dat der Apostelen Kercke niet en soude vervallen zijn gheweest, brenghdy voort dese meyninghe (Pag. 10. 11.) te weten, dat van niemant de Wet der Ceremonien voor den tijt mocht verandert worden, wie soude dan soo vermetel zijn in dese tijt, dat hy soude dorren veranderen ende wegh-nemen de H. gheboden Christi.

Antwoorde.

6. De Phariseen zijn soo vermetel gheweest, dat sy de gheboden Gods selve dorsten veranderen. Soudy Vermolen dorren segghen, dat de Pausen de gheboden Christi niet en hebben dorren veranderen (Mat. 16. 3.) ghy voert oock inne de woorden Pauli (1. Cor. 11.) van't onderhouden der insettingen Numero 5. dat is dusdanigh bewijs: al wat d'Apostel bevolen heeft, te onderhouden, dat is altijdt sonder ophouden tot nu toe onderhouden gheweest; d'Apostel heeft d'insettinghen bevolen te onderhouden: dus zijn die altijdt sonder ophouden tot nu toe onderhouden gheweest. Dunckt u dat alleen wijs bewijs? dit wederspreekt ghy selve. Leest hier.

I.P.V. Molen.

6. Des Heeren geboden, Leeringe ende insettinghe, worden niet alleen van die te niete ghedaen, die in stede van dien Menschen gheboden, Ceremonien ende instellinghen leeren ende onderhouden: maer oock van dien die verkeerdelijck uyt-legghen, des Heeren Ordinantie te verwerpen ende al het gebruyck verachten Nu. 4.

Coornhert.

7. Vraecht nu meer als van wat ongelooflijk of een Mensche soo vermetel soude zien die de H. gheboden Christi veranderen soude ende verbieden te ghebruycken. Onbedachte Mensch, weet ghy dat oock selve niet, dat ghy selve u bejaerde Doop hout voor een gebodt Christi, *ende* der Kinder-doop voor een Menschen gebodt.

8. Is u oock verborgen, dat de Keyserlijcke rechten al van outs, ende Keysere Kaerle, oock Coningh Phillips, nu op nieuw de bejaerde Doop verboden ende de Kinder-doop gheboden hebben op straffe des doots? Of zijn die Princen geen menschen gheweest? Of hebben die soo vermetel niet gheweest? of sydy in sulck u schrijven qualijk bedacht geweest? was dan onder al u Ghemeynte geen onzichtigher *Defensor* dan gy zijt te bekomen?

I.P.V. Molen.

9. Nochtans houden sommige vast hier over, dat de Apostelsche Kercke is vervallen. Num. 8.

Coornhert.

10. Alsoo ende onder dese sommige, syn wel de aldervoornaemste de twee Zuylen uwer Kercken, namentlijk Menno Symons, met Dirck Phillipsz hebt ghy boven ia teghen dese beyde, alre gheloof by u volck? Menno schrijft in syn Fundament boeck (Fol. 95.) dese woorden.

11. Siet lieve Heeren *ende* broederen, hier hebby nu de principaelste stucken *ende* Hooft Articulen eens Christelijcken gronts ofte Fondaments, met klare aenwijzinghe ende verklaringe der Antichristichser grouwelen ende Babylonischer handelen, daer mede dit Apostolisch Fondament midts lanckheyt der tijden te niete ghedaen ende te gronde ghestoten is.

11. Daer hebby vander Molen Mennos oordeel, plat teghen u waen, ziet nu oock Dirck Philipsz in syn Gheestelijcke Restitution Folio 140.

13. Ende alsoo is dat heerlijke Rijk des Geestelijcken Salomons, die schoone Ghemeente Iesu Christi, des inder Apostelen tijdt, ende daer na op Aerden is geweest, ende so jammerlijk verstoort, ende de Heylighe Stadt is den Heydenen? den Antechrist in syn macht tot een vertredinghe ghegeven, sulcks mooghdy meer lesen ter voorsz plaetsen oock in syn Schrift van Godes Ghemeynte.

14. Soo't u van der Molen, met uwe hulpers nu vry staet, der Doops-gezinde werre-sprake van Babylonien, noch hooger dan sy is, tot dieper Val op te steygeren, om te helpen onder-stutten dese nieuwe opinie, van't niet vervallen der Apostelen Kercke: tot stijvingh vande Roomsche Kercke, ende om-stootinghe van uwe Kercke, oock tot minderinge van Mennos ende Dirck Philipsz aenzien? so moogdy bestaen dese uwe waen voor te staen.

15. Want dan sal moeten vallen Mennos roep, die syn Leere heeft derren noemen: *Het onvervalschte Evangelium, dat de Heere Christus met syne monde gheleert heeft*, aen d'Overheydt Folio 99. ende dan sal met schanden verwelcken uwe eyghen

roembloemken, van Dirck Philipsz in u Brief aen my, dat ghy u van hooghe dinghen,
(het roerde de sendinghe) niet en wist te

beroemen om yet beter (dan hy) te doen etc. want soo ghy dese uwe opinie wilt bestaen waer te maken. Soo moet ghy voor al het voorsz oordeel, in dese van Menno ende Dirck Philipsz valsch ende onwaer doen blijcken, begint soot u lust met Cham uwer Vaderen Schamelheyt, uwen broederen aen te wijsen (Gen 9. 22.) ende behoudt den danck voor u alleen, van Sem allen.

I.P.V. Molen.

16. Nochtans houden sommighe vast hier over, dat de Apostelsche Kercke is vervallen, ende dat dit te vooren ghepropheteert is: ende steken ons inde handt, het tweede Capittel des tweeden Briefs Pauli aen de Thessalonicenses, als een sterck bewijs dat sy dan trecken tot hare meyninge, ende dien Afval, op den Afval der Apostelsche Ghemeynte duymden: recht of Paulus daer een woort af vermaendt hadde, wanneer hy seydt. Die Heere en komt niet, ten sy dat te vooren den Afval kome etc. Num. 8.

17. Ende daer beneven inde Lijst: Dit heeft Paulus gheschreven ten tijden als Claudius te Romem Keyser was: Daer uyt de verstandighe licht kan oordeelen, dat hy van gheen Afval der Ghemeynte in't gheheel yet ghemeynt heeft.

Coornhert.

18. Ick kan niet licht noch niet zwaerlijck sulcks oordeelen, dus en ben ick niet vande verstandighen, soo u oordeel hier verstandigh is. Vander Molen, dit moet ick bekennen.

19. Maer is u oordeel al verstandigh: dat ghy selfs u argument bouwet op onseker Historien, ende op u eyghen Prophetyen, Num. 9. oock op lichtveerdige ramingen, na u eyghen meyninge, daermen veel inne doolt, dat schijnt niet, want ghy berispt self u wedersaken, als of sy sulcks deden (Num. 9.) terstont daer aen, wie sulcx doet, ende wie ghy hier meent, en weet ick niet, maer sal't in u selfs recht mogen zijn te doen, dat ghy self in anderen berispt? Hoe voeghet u anderen te leeren, als ghy u selven niet en leert? (Rom. 2. 21.) sal d'een Dief, d'ander moghen schelden?

I.V. Molen.

20. So desen Afval soude verstaen worden, opt vervallen vande Apostelsche Gemeynthe, ende dat evenwel die Gemeynthe soude ghenoeemt worden ende blijven een Tempel Godes, ende dat daer in soude zitten t'Kindt der verderffnisse, en kan niet accorderen met eenige Schriftueren. (Num. 8.)

Coornhert.

21. Laet ons dan zien, hoe ghy, die tgeen dat de Apostel uyt-druckelijck also schrijft, vrymoedelijck weder-spreck, sult konnen bewijzen: dat Pauli woorden selfs niet en accorderen met de H. Schriftuere: ende dat u segghen d'Apostel weder-sprekende, accorderen sal met de Schriftuere, ende met den Apostel. V reden is dese, om dat u leelijck segghen te verschoonen.

I.P.V. Molen.

22. Want inde Gemeynthe Iesu Christi den rechten Tempel Gods, daer en woont niemant in als Christus, Belial heeft daer geen plaetse, soo weynigh t'licht met de duysternisse ghemeynschap heeft: so weynigh accordeert de Tempel Godes met de Afgoden: want de Ghemeynthe Godes is Godes Wooninghe. Daer inne woont ende wandelt Godt, ende niet het Kindt der verderffnisse. Hoe soude hy dan syn Zit-plaetse in d'Apostelsche Ghemeynthe hebben? Num. 8.

Coornhert.

23. Niet bescheyden zijt ghy, Vermolen, kondy dan niet onderscheyden dat wy handelen van een zichtbare, ende niet van een onzichtbare Kercke Godes? in dese en woont niet Belial maer Godt ende Christus alleen (Ioan. 14. 23.)

24. Maer inde zichtbare is soo wel een Iudas als de goede Apostelen, want dat Net behelst teffens goede ende quade *a* Visschen: ende op dien Acker groeyt soo wel Kaf als schoone *b* Terwe (*a* Mat. 13. 47. 47. *b*. Mat 13. 29. 30.) Sonder *derhalven de name te verliesen eens Tempels ofte eender Kercke Gods*.

25. Of soudt ghy, vander Molen, wel derren ontkennen, dat de zichtbare Kercke der Ioden, ten tijde Christi, te recht een Gemeynthe Godes genaemt mochte worden? daer inne souden u loghen straffen, Sacharias, Elisabeth, Simeon, Annam, Maria ons Heeren Moeder, ende meer andere Levende Steenen des onzichtbaren Tempel Godes, doe ter tijt inde zienlijcke Iootsche Ghemeynthe wesende, ymmers oock Iesus Christus selve, die zich daer inne gheenzins en soude hebben laten besnijden, so dat niet en waer geweest.

26. Wie sat doe als vooght inde Kercke? Christus die de waerheydt is, oft Antechrist die de loghen is? niet Christus maer Antichrist, want die dede Christum met Christus zich selve dooden.

27. So bekent nu oock uwes ondancks, dat ghy d'Apostel Pauli t'onrecht weder spreeckt, dat ghy de Heylighe Schrift onwijslijck misbruyckt, ende dat Antichrist teffens wel magh zijn in de zichtbare Kercke, benevens de Kinderen Godes, ia oock dat noch meer is, dat Antichrist by wijlen heefschapt inde Kercke Gods, houdende des niet te min de selven name eender Kercken Godes, ten aenschouw als vooren, soo nu aen de Iootsche Kercke is ghebleken.

28. Daer hebdy kort een vast bewijs van u groote onbescheydenheyt, 'twelck niet en is ghebouwen, als u waen bewijs op onsekere Historien, of op eyghen Propheeten (Num. 9.) maer opte sekere Historie des Evangeliums, op klare Schriftueren ende op bestendighe waerheyt.

29. Laet nu voort-komen u Propheete opte voor-gemelde spreucke Pauli (totten 2. Thes. 2. 3. 4.) want die Afval en sal niet komen, ten sy dat eerst gheopenbaert werde die Mensch der sonde, de Sone des verlies, die teghen strijdet ende op-gheheven wort, boven al dat God gheenaemt werdt, oft voor God gheeert werdt: alsoo dat hy in den Tempel Godes zittet, vertoonende zich selve als of hy God ware.

30. Leghdy, I. vander Molen, die Schrifuyre uyt die ghy duyster acht door een klaerder? neen. Wat dan? Ghy schrijft dat van dese Afval veele verscheyden raminghen ende uytlegginghen zijn gheschreven, ende datter vele nae gheslaghen hebben, so dat het seer te twijfelen is, ofte oock yemandt gheraden soude hebben (Num. 9.)

31. Daer haeldy oock weder den Keyser Nero twijfelijck voort, of die niet verstaen en soude moghen werden te zijn dit kint, of sone des verderfense: Ende segghende: het zijn al suspicien ende conjecturen. (Num. 9.) vaerdy voor't aldus.

I.P.V. Molen.

32. Wy mogen dan daer na slaen, maer geenzins perfect weten, dat Paulus niet opentlijck en schrijft. Ende noch. Maer nu ist voor ons een verborgen sake, daer ons oock t'meeste niet aen ghelegen en is. Want ist dat dese Prophetye ten tijden Neronis vervult is, oft oock langhe Iaren daer na: waer toe is ons die wetenschap seer nodich, ende waer toe dient de curieuse ondersoekinghe vande gheschiedenisse des voor-leden tijds? (Num. 9.)

Coornhert.

33. Daer toe dient dese wetenschap, datmen seker magh zijn, of die Afval is gheschiet, want dan moet ghy bekennen dat Christi Kercke is vervallen: ende dat ghyluyden dan u macht ende bevel, om die weder op te rechten, met ware kennisse gesonden zijt te doen blijcken. Soude dan in so wichtighen stuck aen curieuse ondersoekinghe moeten zijn? om dat; door dien ghys niet en vermooght; u van selfs loopende Menschen verleydinghe dan voor elck een sal mogen blijcken?

34. Maer nu ist; seghdy; een verborgen saecke voor ons, daer ons t'meeste niet aengheleghen en is. (Num. 9.) Lieve, ist voor u een verborghen saecke, hoe weet ghy wat ons daer aen is gelegghen? weet ghy oock dat: hoe kant u verborghen zijn? soo wederspreeckt d'onwaerheydt altijdt haer selven.

35. Soude u luyden aen die Schriften des Bijbels, die ghy niet en verstaet, t'meeste niet aen zijn ghelegen, soo soude u moghelijck aen het meestendeel der Bijbelscher Schriften ymmers al dat uwe opinie teghen is, het meeste niet gelegen zijn, wat maeldy, Molen, hier voor seltsaem Kaf? Want uyt sulcks soude volghen al dit?

36. Al wat u vander Molen met mijne Vlaemsche Doops-gezinde inder Schrifuieren niet en verstaet, dat en mach niemant perfect weten, noch daer aen en is ons oock t'meeste niet ghelegen. Na dien ick dan met mijn volck dese woorden Pauli niet en verstaet, soo en mach niemant dit perfect verstaen, ende en is dan oock t'meeste daer aen niet ghelegen.

37. Op die wijze hadden de partijdighe ende vleeschelijcke Corinthers mede moghen segghen: wy en verstaen die Gheestelijcke saken, noch de wijsheyt, die Paulus spreeckt metten volmaeckten, niet perfect, daeromme is ons oock het meeste niet gheleghen aen die dinghen (1. Cor. 3. 1. 2. 3. 2. 6.) en soo moghen de A, B. Leerlinghen inder Schoolen segghen: wy en moghen niet perfect weten de lessen van het spelen en lesen, daeromme is ons oock het meeste aan't lesen niet gheleghen.

38. Laet sulck wel voeghen voor Kinderen inde Leer van saken haer te hooghe zijnde: maer hoe kan dat voeghen voor u, vander Molen, die een Leeraer oft een

Vermaender zijt, ia met gedruckte Schriften, u selven uyt geeft voor een voorstander uwer Ghemeynten. Opinien?

39. Men moet oock in u prijsen u ronde bekentnisse, van dat ghy de spreucke Pauli voorschreven u teghengeworpen niet en verstaet: maer wie magh in u prijsen die vermetenheydt, dat ghy seght, datse niet en spreeckt vanden Apostelen Kercken Afval? verstadys niet na u eyghen bekentnisse? Hoe mooghdy weten, datse daer niet af en spreect: of ist dat ghy die spreucke recht verstaet, hoe mooghdy sonder lieghen segghen, dat ghyse niet perfect en verstaet.

40. Of ghy, vander Molen, oock alrede in soo groote achtinghe zijt by u Leerlinghen, dat sy u met hoogher wijsheydt begaeft houden te wesen, dan in Menno ende Dirck Philipsz is gheweest, en is my niet kondt, d'welck soo niet wesende, suldy u volck gheen aenghenamte dienst ghedaen hebben, met dese uwe nieuwe opinie, by u nu voortgebracht van t'niet vervallen der Apostolischer Kercken, want sy beyde, te weten, Menno ende Dirck Philipsz sulcks ghehouden hebben, soo ghezien is (11. ende 12. ende oock dese woorden Pauli(soo hier nu sal blijcken) die sy opten Afval beduydende verstaen hebben.

41. Maer dat is my niet alleen wel kont dat ghy in u brief aen my self bekent (siet voor 15.) dat ghy u niet en weet te beroemen yet beters te doen, dan Dirck Philipsz heeft ghedaen, dat beroerde oock de sedinghe. Nu en heeft hy zich derhalven niet weten te behelpen met dit u seggen, te weten, dat de Kercke der Apostelen noyt vervallen is gheweest: Toont dese u daer dan niet selve, dat ghy waent daer in wat beter te doen, dan Dirck Philipsz heeft konnen doen? soo seydt u Brief aen my onwaerheydt, of u werck in dit ghedruete Boecxken spreeckt tegen de waerheydt.

42. Hoe dat sy in allen gheval, is my mede ontwijfelijck wel kont, voor u geen kleyne vermetenheydt te wesen, dat ghy die selfs in druck bekent (Num. 9.) dat u de zinne des Apostels in dese syne woorden (2. Thessa. 2.3.4.) verborgen is: ende dat ghy u des niet te min niet en schaemt te wedersprecken den zinne die Menno ende Dirck Philipsz daer uyt verklaert hebben, want Menno schrijvende, vande nieuwe Creatuere, seydt alsoo van dese woorden Pauli.

43. Ia sy hebbent metter tijdt door hare Philosophische kloeckheydt ende eygen verkooren Heylicheyt so verde gedreven: dat de eeuwighe wijsheydt Godes Iesus Christus inder eeuwichheydt ghebenedijt,

als een arm onverstandich Gexcken uyt dat Huys zijnder eeren (dwelck zijn Ghemeynte is) met syn H. Gheest, Woordt, Avontmael, Gods-dienst, af-sonderinge, ende onbestraffelijck voorbeelt, gebannen is, ende dat de mensch der sonden; het kint der verdervinghe (2. Thes. 2. inde kant staet: Antechristi dommeert in de plaetse Christi) met syn leelicke Leere, Afgodische Kinder-doop, ende Avontmael, met syn onreynicheydt, ende beloften, met syn Kercken, Kloosteren, Papen, Monicken, Missen, Metten, Vespers, Wywater, Beelden, Bevaerden, Vagevyer, Vigilien, Biecht, Absolutien. Ende wederomme, in syn Stoel geseten is. (Fol. 234. ende oock een weynich daer nae beduyden de selven woorden Pauli, (2. Thessal. 2.) mede als voor, schrijft hy:

43. Wy moghen wel uyt dieper Herten weenen ende klaghen, het Huys is ons woest ghelaten, want die te vooren Christi Kercke ende rijcke was, is nu (eylacen) Antechristus Kercke ende Rijck gheworden etc. Fol. 236.

44. Oock hebt ghy hier eensdeels dat Antichristische Nachtmael met zijne verschrickelijcke gruwelen, daer mede hy des Heeren Nachtmael verwoest heeft, syn eygen rijck bevesticht heeft ende in Gods Stoel ende stede gheklommen is, leest hem vande verwoestinghe des Nachtmael (Fol. 61.)

45. Leest noch wildy aenden verdorven Secten (Fol. 129. vers) so daer hy inde Lijst stelt dese woorde: *Ick meyne, dat heet. wel te recht hem in Gods Tempel setten.* (2. Thes. 2.) sulcks schrijft u luyder Evangelist (so noemt zich Menno Fol. 99.) aen d'Overheydt, die ghy vander Molen, hier weder spreekt. Dien dat niet uyt onbedachticheydt ontvallen magh zijn, ghemerckt hy t'selve dickmael verhalende, schrijft tot noch meer ander plaetsen, als in't Gheloove van het Cananeesche Vrouwen (Fol. 229. 230.) van de tegenspreucken Babels. (Fol. 94.) Vande verwoestinghe. 59. etc. Leest nu oock wat op dese plaetse (2. Tes. 2.) schrijft uwen Dirck Phillipsz, die ymmers wat meer, dan u eyghen goet duncken hoort te gelden by u, I. vander Molen (15) na u selfs schrijven aen my opentlijk aldus.

46. In ghelijcker mate is oock de Geestelijcke Afval geschiet in dat afbreecken der Leere ende des gheloofs, door den Antichrist (1. Tim. 4.) (2. Thess. 2.) die den warachtighen Gods-dienst te Ierusalem inden Tempel verlaten, ende hem selven eenen valschen Gods-dienst opgherecht heeft, want al wat Christus heeft geleert ende bevolen, dat heeft hy in den schijne ende Huychelster wijsen na-ghespeelt met syne Priesters, Altaren, offerhanden, Kerck-dienst ende Pomperye, ende met die grouwelijcke verwoestinghe der Sacrament Iesu Christi: Geestelijcke restituten (Fol. 136) ende noch.

47. Want inden tijden der Apostelen is den afval al voorhanden gheweest, inde Lijst staet (2. Tes. 2) (1. Tim. 4.) (1. Ioan. 2.) doe zijnder al veel Antechristenen ende Af-vallighe op de bane gheweest, daer toe bruyckt Dirck Philipsz de naest voorgaende drie tuyghenissen, van welcke de voort-ganck heeft de spreucke totten (2. Thes. 2.) daer in ghy vander Molen hem nu doorgaens poogt een valsche Wtlegger te maken, sonder aen te zien uselfs bekentenisse, dat ghy die selve spreucke niet en verstaet.

48. Saeghdy een blinden yemandt wederspreken in syn segghen, dat Laecken heeft sulcken Verwe: soudy hem van sulcx syn blindt ende vermetel oordeel niet berispens waerdich achten? ick achte wel ja. Ghy bekent u blintheyt selfs in't verstant deser woorden Pauli (2. Tessa. 2.) Menno ende Dirck Philipsz uwe Meesters Evangelisten of zienders seggen, dat Paulus den Afval der Apostelen Kercke daer met heeft verstaen

ende ghy blinde in desen, gheeft vermetelijck daer af een ander oordeel dan de voornoemde uwe twee Zienders.

I.P.V. Molen.

49. Merckt doch waer mede dese Lieden omme-gaen, ende wat onderscheydt sy maken tusschen de Stadt des Levendigen Gods, ende de Stadt Babylonien (Num. 12.)

Coornhert.

50. Lieve laet ons mercken u onderscheydt.

I.P.V. Molen.

51. Dat een Woninghe Gods is, maken sy tot een Wooninghe der onreynder Gheesten ende aller grouwelen, die de Schriftuere buyten de Stadt Ierusalems stelt, die stellen sy daer binnen, daer Christus zit met syn Iongheren opten Stoel, om te oordeelen die twaelf Gheslachten Israels Num. 12.

Coornhert.

52. Sal dat oordeel gheschieden binnen het zichtbare Ierusalem in Iudea? is dat u schoon onderscheydt? Waer leestmen dat? waer dan: In't Ierusalem dat inden Hemel onzichtbaer is. Niet daer af, maer van een zichtbare Kercke op Aerden handelen wy, daer inne zijn Hypocrijten ende Christenen soo ick hier voor hebbe bewesen te wesen (24. 25.) oock dat by wijlen daer inne d'Antichrist Heerschapt by 'tgetuygenisse der Heyliger Schrift, oock van Menno ende Dirck Philipsz. (25. 26. 27. 42. 43. 44. 45. 46. 47.) Merckt nu vander Molen (kondy) u onbescheyden onderscheydt, ende dat ghy selfs niet en merckt waer mede u blintheyt omgaet, waer af, noch wat ghy spreeckt.

I.P.V. Molen

53. Maer wy gheloooven vastelijck, dat de verlossinghe is gheschiet, ende dat de Heere daghelijcks syn volck verlost tot Ierusalem, brought etc. Num 12.

Coornhert.

54. Op wat plaetse staet dit Ierusalem ende wat Stadt ist?

I.P.V. Molen.

55. De Stadt des Levendighen Gods daer in God woont is de Gemeynthe Iesu Christi die staet vast op haer Fondamenten: daer in regeert Christus Iesus Num. 12.

Coornhert.

56. Is dese Stads Gods Christus, en syn Ghemeynte erghens op een plaetse zichtbaer, (van een zichtbare Kercke spreken wy) so wijst ons die, of wildy t'volck hier op Aerden in een Kercke leyden, die ghy self niemant en kont wijsen? Maer of ghy dan al seyde, Christus is in de wildernisse (Matth. 24. 26.) soo sullen sy u daer inne Ghelooven, die Christo niet en Ghelooven.

I.V. Molen.

57. Soude dan een Mensche teghen de H. Stadt macht ghegheven worden, om te verwoesten ende syne grouwelen te stellen, ende een zitstoel te hebben, oft maken in Ecclesia Dei? oft Gheestelijck inde herten der Menschen syne grouwelen ende valsche leeringhen planten? Num. 12.

Coornhert.

58. Nu spreeckt ghy al weder van een Geestelijcke Kercke, die alleen vande herte kenner (Gode) maer van ghenen menschen, die niet en weten wat in eens anders herte is. (1. Cor. 2. 11.) gezien mach worden. Dese Geestelijcke Kerck bestaet in Gheloovighe ende herboorene. Die eerste moghen door't aennemen Christi kinderen Gods worden (Ioan. 1. 12.) maer dese zijnt nu al.

59.

Soudy nu wel derren segghen, dat inde herten van sulcke onherboorne Gheloovige (die oock veel inde zichtbare Kercke moghen zijn) de Antichrist zijn zitstoel niet en magh maken of hebben? of warent gheen Gheloovighe ende Iongereren Christi die hem verlieten (Ioan. 6. 66.) of liegt hy die schreef, datter vele in de laetste tijden af wijcken sullen vanden Gheloove? (1. Tim. 4. 1.) of soudy wel wanende te weten, t'gunt ghy niet en weet (1. Cor. 5. 1.) spreken boven u verstant?

I.V. Molen.

Hoe kan die een Lidt der Ghemeynte Christi zijn, die zijn hert met grouwelen ende valsche leere heeft laten vullen: ende alsoo van Christo gheweken zijnde, een Litmaet der Hoeren geworden is Nu. 12.

Coornhert.

61. Nu spreekt ghy weder, zwermdende van't een op't ander, van een zichtbare Kercke: Was Iudas niet een zichtbare Lidt vande Kercke Christi, voer hem de Duyvel niet in't herte? (Ioan. 13. 27.)

62. Het is waer, dat hy niet en mach zijn een waerachtigh Lidt der Gemeynthe Christi, diens herte nu al met grouwelen is vervult, maer eer dat daer mede vervult is, mach hy't Gheloovigh zijnde gheweest zijn, hoe mach oock yemandt van Christo wijcken, ten sy dan dat hy eerst daer by is? Siedy oock selfs wel wat ghy seght I. vander Molen? Soo bestady u eyghen dolingen, die ghy niet en kent, te beschermen teghen de bekende waerheyt.

63. Soo langhe als T.V.D. en C.P.B. u niet tegen en spraken in uwe onchristelijke Echtscheydinghe (daer af noch in Haerlem van dese Iaer een jammerlijcke vrucht is ghezien) waren zy in uwe zienlijcke Gemeynthe, ende by u voor ware Gheloovighen ghehouden, maer soo haest sy sulck u vermetel Bannen weder-spraken worden sy ghebannen.

64. Ick houde haer beyde voor Godvreesende ende Eersame Mannen, of sy schoon met my niet eens ghezint en zijn. Maer waren sy niet Geloovigh, als sy in uwe Ghemeynte aenghenomen worden? Hoe mooghdy seggen, dat ghy de Gheloovighen kent, ende de Kercke Godes in Gheloovighen bestaende zien mooght met uwen ooghen ende metter handt wijsen?

65. Waren sy dan oock eerst in der waerheydt Gheloovighen: hoe mooghdy seggen: dat een Geloovige (dats ymmers een Lidt aende Ghemeynte Christi) zijn herte niet en mach laten vervullen met valsche Leere ende van Christo niet en mach af-wijcken?

I.P.V. Molen.

65. Maer die volstandigh blijft in de Leeringhe Christi, etc. Num. 12.

Coornhert.

66. Dat ende meer seghdy daer tot bewijs, datter zijn sullen altijd, die Godes geboden onderhouden: dat ontkennen anderen, maer ick niet, oock niet dat Christus ten eynde toe sal wesen by den synen. Maer wat doet dit tot bewijs, dat de zichtbare Kercke der Apostelen niet en is vervallen: datter geen scheurende Wolven de kudde niet sparende in de Kercke soude komen (Act. 20. 25.) datter een afval eerst komen, ende dat zich 'tKint der verderffnisse inde Kercke Godes setelen ende zich voor God uytgeven soude? (2. Tess. 2. 3. 4.)

67. Als Paulus dese ende meer derghelijcke dinghen sprack ende schreef: wist hy doe niet soo wel als I. vander Molen, dat Christus by syne onzienlijcke Litmaten ten eynde toe wesen soude? ia hy voorwaer. Maer hoe dat? zichtbaerlick? Wijst ons t'Hooft, Christus; in u zichtbare Kercke hebdis macht, mooghdy dat niet, wat helpt u zichtbare leden (daer af men niet seker en is) of een zichtbaer lijf uwer Vlaemscher Ghemeynte te toonen sonder Hooft? wien sal mogen lusten zich te vinden aen sulcken zichtbaren leefloosen romp, sonder Gheest en leven Christi d'onzichtbare leden der welcker mede eenighe onder u volck moghen zijn, en wil ick hier mede niet verstaen hebben.

I.P.V. Molen.

68. Dat Gods Ghemeynte niet vervallen, maer blijven sal, ghetuyghen de Propheten Esaias ende Micheas beyde: ende dit Propheteren sy van den laetsten tijdt Esaie 2. Mich. 4. Num. 13.6.

Coornhert.

69. Of ghy vander Molen liever de H. Schriftuyre misbruyckten, tot verschooningh van u opinie, dan dat ghy de waerheydt belijden soudet, tot verschooningh der mis-leyde zielen, is u niet my bekend: maer dat is my wel bekend, dat die Propheten beyde daer Propheteren, niet van dese laetste tijden, daer Paulus al na Christi toe-komst af spreeckt, maer van des Wets laetste tijden, namentlijck, van Christi eerste toe-komst in den vleesche, ende van d'oprechtinge, niet Moyzische, maer syne Christi Kercke.

70. Soo weynigh als ghy oock verstaet wat ghy hier selve seght: Soo weynich onthoudy oock wat ghy gheseydt hebt. Weet ghy dan niet Vermolen, wat volck meest noodigh is te hebben een goede memorie.

71. Ghy hier voor in u Schrift benaut wesende met Pauli woorden, nopende den Afval, segt, om u daer uyt te redderen, als volgt.

I.P.V. Molen.

72. Daer ons gheen dingh min van noode is, dan om die tijden te rekenen (Num. 11). Ende noch: Want ten behoort ons niet toe, de tijden ende stonden te weten. (Act. 1. Num. 11.)

Coornhert.

73. Ghy Vermolen, had hier vergeten dat ghy't te vooren niet noodich, ia onbehoorlijk hout te wesen: nu doet ghy't hier selve. Is u dat geoorloft? (Rom. 2. 22.) rekendy hier de tijden niet? ende dat noch gansch onwijslijck. Lochent, kondy, dat die Propheten beyde daer Propheteren van den Berge des Heeren, namentlijck, van Christo, tot wien de Heydenen sullen versamen, ende van hem tot Ierusalem, daer uyt Sion de Wet sal voortkommen: syne wegghen sullen Leeren (Esaie 2. 2. etc.) (Mich. 4. 1.)

74. Ontkent (segghe ick noch) dat sulckx ghepropheteert is vande oprechtinghe der zienlijcker Kercken Christi, van Ioden ende Heydenen. Ende loochent met een dan oock: Dat Iesus is Christus ende het gantsche Evangelium: Ist dat ghy metten Ioden liever hebt een ander Messiam te verwachten: dan u grof onverstant ende u duystere partijdicheyt te bekennen.

75. Want na dese uwe schoone rekeninghe der tijden ende stonden, en is sulcks over 1550. Iaren in Christo niet geschiet, soo d'Evangelisten eendrachtelijck ghetuyghen, maer dat sal noch eerst gheschieden in dese onse laetste tijden na u seggen, hier inne wel over een stemmende metten Christ versakende Ioden, die Messiam noch eerst verwachten.

76. Onbedachte Mensche, hebby dan niet konnen mercken dat de Propheten daer spreken vande laetste tijden des Rijcx Moysi, die wesen soude voor den toekomst Christi, inde welke Christi Rijck soude opgherecht worden, dat syn Kercke is? Wast u oock te subtijl om te rekenen, dat Paulus (2. Thes. 2. 3.) na Christi tijden als sijn Kercke nu al was opgherecht, sprack vanden Afval, niet van Moysi, maer van Christi Rijck of Kercke?

77. Behalven al dat so en ziedy niet, dat ghy om u noot te ontsluypen, de woorden ons Heeren (Act. 1. 7. misbruyckende onnoodich ende onbehoorlijk hebt derven achten, t'geen by Gode ende Christus selve niet alleen gheoorloft, maer oock noodich gheweten is geweest. (Esa. 1. 3. Iere. 8. 7. Mat. 16. 2. 3.) die dese blintheydt in u sullen komen te zien, sullen sy, al waer't oock u volck selve, u voorts meer, als een Leydts-man willen nae volgen.

78. Ende uyt dese uwe eyghen Prophetye ende blinde raminge, besluyt ghy, als volght, niet anders dan of ghy t'Proces metten kosten al haddet ghewonnen. Wt varende met dese uwe woorden.

I.V. Molen.

79. Dits dan een ander ghetuyghenis vande Kercke des nieuwen Testaments als deser tijden ghetuyghenis, die segghen dat ghepropheteert soude zijn, datse vervallen soude, *ende* dat die Afval noch duert. Wie salmen nu hooren te Gelooven: Die uyt de Mont des Heeren Sebaoth ghesproken hebben, datse inde laetste tijden boven alle Heuvelen sal verheven zijn: of die aldus uyt haer eyghen fantazien van de verwoestingh ende t'vervallen der Kercke Christi spreken: de Propheten getuyghen dat de Heere Coningh sal zijn opten Bergh van nu af tot inden eewicheyt: ende dese segghen dat Antichrist ende het Kint der verderfense inden Tempel Gods zit etc. Num. 13.

Coornhert.

80. Men sal Ghelooven den Propheten, die dat ghepropheteert hebben van Christo ende d'oprechinghe synre Kercken, ende oock dat sulcks in ende door Christum is gheschiedt tot Ierusalem nu al over vijftien hondert Iaren: ende gheenins I. vander Molens fantazien metter Ioden ongeloovicheydt over een stemmende, dat sulcks doe ter tijt niet geschiet soude zijn, maer noch eerst inden laetsten tijt gheschieden sal.

81. Men sal oock ghelooven d'Apostels woorden, dat die Afval niet en sal komen ten sy dat eerst etc. (2. Tessa. 2. 3. 4.) want Christi Kercke moste door Christum opgherecht zijn eer daer den Afval af mochte gheschieden. Ende men sal niet gelooven I. Vermolens woorden, die opentlijck strijden teghen der voorsz twee Propheten woorden, oock tegen aller Evangelisten woorden, met alle welcke d'Apostels woorden gantschelijck over een komen: ende men sal oock niet ghelooven I. vander Molens fantazien, opentlick strijdende teghen Pauli d'Apostels woorden door ingeven van den Heylighen Gheest geschreven, ende by desen Vermolen niet verstaen zijnde. Na syn eyghen bekentnisse Num. 9.

82. Behalven alle dat, soo zietmen dat Menno *ende* Dirck Philipsz uwe twee Propheten spreken vanden Afval der Kercken, die ghy hier wederspreeckt, daer mede meynen de zienlijke Kercke Christi, daer af handelt ghy hier mede doorgaens.

83. So u (vander Molen) nu dunckt, dat die de Propheten Esaias ende Micheas niet heure woorden by u uyt haer inghevoert verstaen hebben: dat die uyerlijke ofte zichtbare Kercke Christi van doe af tot inder eewicheydt soude ghedueren: soo wijst ons aen, hebdys macht, waer die hooghste verheven Heuvelen is; waer de Bergh Sion staet, ende waermen de Coningh; Christum; wiens rijk niet en is van dese Werelt, ende soo plaetselijck niet van buyten ghesocht en wil werden (Ioan. 18. 36. Mat. 24. 23) nu in dese laetste tijden sal moghen zienlijck, in dat syn zienlijke rijk vinden?

84. *Verdoolde Man*, wie bekent niet geerne, dat d'onzienlijke Kercke Christi eeuwelijck sal ghedueren? Soude daer uyt volghen, dat de zienlijke Kercke Christi niet en mach vervallen, ende dat d'Apostel Paulus aende Thessalonicensen onwaerheydt heeft gheschreven.

85. Der ware Propheten ghetuyghenisse, uyt onverstandicheydt, niet uyt onpartijdicheyt misbruycken, soliteerdy op u waen: dits dan een ander getuygenisse etc. Van dese lieden etc. Ende noch: wie salmen nu hooren te Gelooven etc. Welcke zijn de lieden die daer seggen Ghepropheteert te zijn datse vervallen soude, ende uyt haer eygen fantazien vande verwoestinghe, ende t'vervallen der *b* Christi *a* Kercken spreken?

86. Zijnt u wedersaken? wie meer dan Menno ende Dirck Philipsz uwe Evangelisten selve? hebben die so groffelijck gedoolt in't uyt-legghen van Pauli woorden, wat gheloove behooren sy in't uyt te legghen van alle ander Schriftelijcke spreucken te hebben? Geeft u volck haer luyden daer in dan oock gheloof: wat gheloof mooght ghy by u volck meer hebben; die hen luyden hier beschuldicht (al en noemdyse niet) van de H. Schrift na haer eyghen fantazien uyt te legghen?

I.V. Molen.

87. Och hoe goet waert, dat dese lieden eens haer lieder onsekere ghetuyghenis lieten varen ende haer vreemt uytleggen vanden Afval der Gemeynte Iesu Christi eens na dachten, ende bouden niet meer op soo onsekere conjecturen ende yder raminghe etc. Num. 13.

Coornhert.

88. Waert quaet dat dese quade *Defensor*, syn selfs Waen-wijse goetdunckentheydt te recht mistroude, ende eens onpartijdijc leerde aenmercken, in dit mijn voorgaende gheschifte, hem naecktelijck ende vastelijck bewesen te zijn, dat hy I. van der Molen,

Pooght syn dolingh te beschermen teghen de moghende waerheydt. 62.

Vrome luyden bant, die haer gebande Beddegenoot niet en willen verlaten. 63.

Te blindelijck schermt, dan dat hy een goet beschermer soude zijn van syn quade Leere. 6. 7. 8.

Zijn Leere bouwet op lichtvaerdighe raminghen. 18.

Selve doet t'gunt hy in een ander berispt. 19. 73.

Ontdekt de schamelheydt synre Oude Vaderen Menno ende Dirck Philipsz. 15. 17.

Wt goetdunckenheydts waen wat te vermetel is. 36. 39. 40. 41. 47. 48. 59.

De H. Schrift onwijslijck misbruyckt 27. 69.

Sulcks schrijft, daer nootlijck uytvolgt datmen metten Ioden een ander Messiam soude behooren te verwachten. 74. 75. 81.

Selfs niet en ziet wat hy seyt. 52. 62. 70.

Een blinde Leydts-man verstreckt voor blinden. 77.

Anderen bestaet te leyden ter plaetsen hem self onbekent. 56.

Niet Memorijs ghenoech en heeft, om met onwaerheyt soo mee te gaen zich selven wederspreeckt 5. 6. 34. 40.

De H. Schrift wederspreeckt. 81.

d'Apostel Paulum wederspreeckt. 21. 81.

Zijn onbescheydenheydt toont. 46. 7. 8. 23. 52.

Stoutelijck oordeel, uyt syns selfs blinde onwetenheydt. 81. 34. 39.

Ende dat oock, van der Molen, self moet bekennen dat na de Leere van Dirc Philipsz ende Menno Symons (die zijn Leere het Evangelium noemt) d'Apostelsche Kercke is vervallen. 11. 13. 42. 43. 44. 45. 46.

Dese met noch veel meer andere syne grove ghebreken diemen hier voor heeft moghen zien, en heeft I. vander Molen voort uyt gheven van syn *Defensio*, niet ghezien. Die nu de waerheydt meer dan Menschen achten moghen haer volghen, der Menschen dolinghen verachten ende zich daer voor wachten, hy selve magh oock niet versoecken Leeren dat veyliger is, wijslijck te zwijgen dan onwijslijck te spreken: ende dat met d'een onwaerheydt d'ander te willen beschermen, Madianiseren is, ende blindelijck te schermen.

Tvveede Deel.

Ofmen sendighs bevvijs behoeft, tot vveder-op-rechtinghe vande vervallen Kercke.

IN mijn Boecxken vande sendinge gedrukt Anno 1583. inde derde syde, had ick Hans van Driekercken personerende de Luytersche, Gereformeerde, ende Doopersche Kercken; Doen belijden tot den Catholijck, die teghen hen spreeckt, dat de Ghemeynte vander Apostelen tijden af, niet door-gaens tot huyden toe op-recht staende en waer gebleven, want der voorsz Driekercken Leeraren, doorgaens in hare Schriften veel seggen vanden Af-val der Kercken, ende daer op elck hare reformatien in haer Kercke schijnen te bouwen.

2. Dit schijnt de I.P.V. Molen. Als wesende een Leeraer ofte Vermaender, onder de Vlaemsche Doops ghezinden zich aen ghetoghen te hebben. Want hy licht konde mercken, dattet een al te groote sake was, een vervallen Kercke Godes op te rechten: sonder een uyt-druckelijck bevel Gods daer toe te hebben. Tot bewijs van welck bevel ende sendinghe Gods hy mede uyt het beleedt van dat voorsz mijn Boecxken licht heeft konnen verstaen: dat hy noch Menno self, met D.P. ende andere met allen geen raet wisten.

3. Om dan sulck bewijs te mogen ontgaen, (soo't hem laet aen-zien) heeft hy willen seggen, dat de Kercken der Apostelen niet vervallen is gheweest. Dit mocht hy syn volcxken niet vroet maken of hy en moste Menno, D.P. oock alle de eerst Doops-gezinde Leeraren wederspreken: sulcx heeftmen nu hier voor al mogen zien: van gelijk, dat hy daer te kort uyt komt, als die hem self daer inne oock heeft moeten wederspreken. Des niet tegenstaende heeft I.V. Molen geschreven als volcht.

I.P.V. Molen, Pag. 32.

4. Ende soo staet noch heden op desen dagh de Kercke Gods ongheruyneert op d'eerst Fundament.

Coornhert.

5. Dat's waer, dat fundament is Christus Iesus der is onzienlijck inder Ghelooviger herten. Maer is dit Fundament zichtbaer: so wijst ons dat: is dat niet? wat doet dit tot bewijs van u zichtbare Kercke daer wy of handelen, ende die u Menno, ende D.P. selve segghen vervallen te zijn?

I.P.V. Molen Pag. 32.

6. Daer in, te weten, in de Kercke, spreect Petrus, een Leeraer van Gode gesonden.

Coornhert.

7. Petrum kennen wy voor een Sentbode Godes, oock die Kercke daer inne hy leerden voor een Kercke Gods: maer u, noch u Menno, en kennen wy niet voor Sendtboden Godes, noch u Kercke niet voor een Kercke Gods. Dit laetste most ghy bewijzen, dat eerste behoeft u bewijs niet.

I.P.V. Molen Pag. 32.

S. Paulus van God uytverkoren, ende van de H. Gheest uyt-ghesonden totten Valcke, heeft syn Evangelium niet vanden Menschen, maer van God selve ontfangen.

Coornhert.

9. Dat beseghelde Godt met wonderdaden door Paulum. Wat baet u dat die van selfs zijt gheloopen? weet ghy dan niet watter geschreven staet Actor. 19. 15.

I.P.V. Molen Pag. 32.

10. Dit Evangelium ende dese sendinghe is metten Apostelen niet verstorven, soo eenighe schijnen te twijfelen.

11. t'Evangelium blijft *ende* is noch voorhanden, ist so met u sendinge, doetse blijcken.

I.P.V. Molen Pag. 32.

12. Ende t'elcken van een nieuwe sendinghe, ende bevel van werderoprechtinghe der Kercken spreken?

Coornhert.

13. Alle de nieuwe Kercken bouwen, ofte vervallen Kercken weder op rechten, zijn schuldich nieuwe sendinge ende nieuwe bevel tot sulck nieuw werck te toonen, wijst ons waer de Kercke van Menno of van de Vlaminghen was over 1400. Iaren met haer navolghende voortganck.

14. Hier (Pag. 33.) bestaet u *Defensio* met vele woorden te seggen, dat als Moyses volck, te weten, de Iootsche Kercke, niet op en hielt tot op Christum toe, maer van syn begin, *ende* midden, tot syn onderganck toe, een volck *ende* Kercke bleef, sonder een nieuwe Moyssem of Sentbode te behoeven, al so Moyses noch altijd doorgaende tot henluyden sprack in syn Wet, *ende* t'volck daer om Moyssem noch tegenwoordich hadde, dat alsoo mede Christus syn Evangelium gegeven heeft, een volck, te weten, Christenen, dat tot des werelts eynde niet en sal ophouden, maer een Christen volck sal blijven, tot het welcke Petrus en Paulus hebben gesproken, ende noch spreken in't Evangelio: daerom wy haer noch tegenwoordig hebben, sonder t'elcke weder nieuwe Leeraren met nieu bevel te behoeven, so den Ioden t'elcke geen nieu Moyssem met nieuwe teyckenen en worde ghesonden.

15. Wy bekennen al tsamen, dat Christi Wet, t'Evangelium onophoudelijc, so wel nu totten Christenen spreect, als Moysi Wet voormaels onophoudelijc totten Israeliten

sprac, *men* weet mede, dat t'volc van Israel een lijflijeke af-komste was van Iacob, welc volck door Mosem uyter knechtschap Egipten was gebracht int beloofde Lant.

16. Dit volck was oock soo ordentelijck in hare stammen elck met zijn lijflijeck Ouders onderscheyden, dat sy alle ende elck haer Vaderlijcke af-komste na haer Gheslachten ende Registeren wisten te rekenen met gewisse sekerheyt. Hoe vele meer na haer af-komsten van Iacob of Israel.

17. Ist sulcks met het Christen volck? is dat volck lijflijeck van Christo gheboren? mach daer yemant met sekerheyt syn lijflijeke af-komste van Christo af tot nu toe reekenen? lieve wijst ons (kondy) soodanige lijflijeke afkomste Christi ende Christen volck, die Israliten Vorsten sekerlijck

metter handt te wijsen den Priesteren, ende lijffelijcke Kinderen Levi. Toont ons, hebdis macht, den lijffijcke kinderen Petri en Pauli, met bevel, dat die altijd Predicanten sullen wesen, al aen een, ghelijck het Gheslachte Levi altijd alleen haer ampt ende bedieninge behielen, ende men sal van sulcken lijffelijcken volc Christi, geen nieuwe Leeraren met een nieuwe bevel ende nieuwe teyckenen begeeren. Vermooghdy datte?

18. Ende ghy onbescheyden I. vander Molen, soudet noch den Menschen bestaen vroet te maken, dat ghy alleen zijt het volck Godes, daer inne Petrus ende Paulus noch leeren? Waerom dat? Om dat ghy het Evangelie, de Wet Christi hebt, ende dat daerom u niet noodich en is een nieuwe sendinghe ende nieu bevel te bewijzen.

19. Segt doch. Wie van al d'ander Ghemeynten, Kercken ofte Secten zich voor t'volck Christi uytgheven, en heeft niet soo wel als ghyluyden het Evangelium ofte Wet-boeck Christi: daer inne Petrus ende Paulus, ia Christus selve nog huyden (soo wel als Moyses in syn Wet het Israelijtsche volck voormaels predickte) het volck Christi synde leerende ende predickende?

20. Maer waer wijsdy ons om te vinden eenighe ware lijffijcke afkomste, ick segh niet van Christo alleen, maer oock van Petro ende Paulo, die dat nu stremmelijcken doen, of het Wet-boeck Christi van Petri ende Pauli tijden af, tot huyden toe, alle seven Iaren eens, alle het Christen volck voor ghelesen hebben ofte sulcks nu noch doen?

21. Dat is onder Moysen in syn Wet den Israelijtschen volcke soo voorghelesen gheweest, by den Priesteren, den kinderen Levi, den outsten in Israel, soo ghy selve tot een ghetuyghenisse teghen u opinie (meynende sulcks voor u te zijn) inne voert Pag. 35. uyt Moysen. Deut. 29. etc. ende 31. 10. etc.

22. Dat doende bleef een ontwijselijcke ende voorgaende kennisse, niet alleen van't Wet-boeck, maer oock vanden Priesteren ende Geslachten Levi, wiens Stammen ende Afkomsten, daeromme oock so sorchvuldelijcken in haer Geslacht-registeren staen beschreven. Weet ghy nu te bewijzen in wat tijden ende Kercken sulcks oyt is gheschiet vander Apostelen tijden af? soo brenghet voort.

23. De geloofwaardicheydt des Evangeliums, te weten, dat dit noch t'selve is onvervalscht, soo dat by den Evangelisten ende Apostelen is beschreven: schrijft zich selve toe de Roomsche Kercke, als die ons tot sulcks van hant tot hant heeft ghelevert. Logendy datte, zijt ghy, ende niet sy de luyden, soo doet het eens blijcken, op dat ons Gheloove op't bloot segghen van u, die voor gheen Apostelen en zijt bekent; niet en sy ghebouwet. Doet dan oock blijcken dat ghy ghesproten zijt na den Lichame van Petro of Paulo, en oock dat op heur lijffijck Af-komste erven soude heurluyden Leer-ampt.

24. Maer deser dinghen gheen en suldy derren segghen, veel min moghen bewijzen. Sulcks was, seghdy in Moysi Wet, Sendinge ende Leeraren: hier by pooghdy te bewijzen, dat ghy nu de Wet Christi (dats de ware Leere) hebt, dat u volck het volck Christi is, ende dat u Leeraren haer sendinghe niet en behoeven te bewijzen. Is dat een bewijs, dat uyt een wijs Hooft voort is ghekomen?

25. Wel aen, laet ons nemen of ghy Leeraren der Vlaemschen Ghemeynten self op't aldersekerste verseker waert, in uwen Geeste, of u volck sy de ware Kercke Christi, ende oock mede op ghy luyden zijt ware Sentboden Christi, omme te leeren ende te doen, soo ghyluyden doet. Soo moet ghy ymmers noch ghelijcke wel

bekennen, dat niemandt in een anders, maer elck in of door zijn eyghen gheloove salich mach worden: als die sulcks oock selve leerdt in t'stuck van de Kinder doope.

26. Sal oock yemandt sulcks vast van u Kercke ende sendinghe moghen Ghelooven: hy sal daer af hebben Godes, of u luyder enghen woort, daer aen zijn Gheloove hangt, op ziet, en op betrouwt?

27. Vermaent ons Gods woort ergens dat ghy Vlaemsche Ghemeynte ende Leeraren alleen zijt de ware Kercke ende Sentboden Christi, ende al d'ander Kercken ende Predicanten Secten ende onghesonden self-loopers? Nerghens dat ick lese.

28. Hebdy in Godes woordt daer af, laet ons dat hooren. Is dat oock niet, soo heeftmen daer af geen woordt dan u luyder eyghen, dats der Menschen woort, salmen dat ter salicheydt moghen betrouwen? waer leestmen dat? daer gheschreven staet: Vervloect is hy die op een Mensch betrouwt? Iere. 17. 3.

29. Ghy seght self (ende t'is waer) *Dat de Ghemeynte Iesu Christi een bevel heeft ontfanghen, dat sy der vreemde stemme moeten vlieden. Pag. 58.*

30. Men moet dan oock dese van die onderscheyden. Al d'ander Leeraren van ander Kercken, segghen soo wel als ghyluyden, oock met sulck bescheydt alst uwe is, dat sy ware Herders zijn vanden ware Kercke Christi ende van syn Kudde.

31. Waer by salmen u luyden meerder Ghelooven, dan henluyden? Om dat ghy al d'andere secht Verleyders te zijn? Dat seydt elck der anderen mede van al d'anderen, ende daer onder oock van u luyden.

32. Ende noch bestady t'volck wijs te maecken, datmen u alleen, ende gheen van al d'ander, behoort te ghelooven: alleen door u woorden, dat ghyluyden alleen de ware Sentboden, ende u Kercke de ware Kercke Christi is. Wat waer dat anders dan betrouwen op Menschen?

33. V Menno seydt dat syn Boecxkens ende Leere der selver, het onvervalschte Evangelium is, Fol. 99. ghy wederspreeckt dese uwe Leeraers Leere self, daer in dat hy seydt der Apostelen Kercke vervallen te wesen; Wat Leeraer sal men hier van een selve Leere gelooven? Seght

ghy hier in waerheydt, so schrijft Menno loghen, ende mist dan oock int seggen, dat syn Leere het onvervalschte Evangelium is. Maer schrijft Menno daer aen waerheydt? Wie sal niet moeten segghen, dat u Molen ons hier toe maelt het valsche Meel des bedrieghlijcken Kafs. Mach men dan de Leeraren eender selver Ghemeynten niet veylighlijck ghelooven? Wie sal dorven gelooven so veel verscheyden Leeraren van sulcken menigte verscheyden Ghemeynten?

34. Ghy ghelaet u, in uwe Gemeente te onderhouden de heylige Geboden, Ordinantien ende Insettingen Iesu Christi, sonder veranderinghe. (Pag. 11.) daer leest men, dat de Elf bekende Apostelen Christi, twee Mannen den Ghemeynte hebben voor-ghestelt, om de plaetse Iude te vervullen, uyte welcke een, by lotinge tot het Apostel ampt beroepen is geweest: Actor. 1.

35. Die Ghemeynte was versekert, dat die Elve waren Zent-boden Christi: ende die Elve oock, dat de Ghemeynte, de ware Kercke Christi was. Men vrage nu uwe Ghemeynte, of sy verzekert zijn, dat ghy luyden Leeraren ware Zent-boden of Apostelen Christi zijt, ende waer by sy dat weten? Wat sullen sy segghen? Ende ghy, wat versekertheydt hebby, ende waer by weet ghy, dat u Gemeente de ware Kercke Christi is?

36. Een Hypocrijt kan een Christen schijnen uytwendelijck, ende met een liefdeloos herte Prediken, Sacramenten uyt deelen, Bannen, oock wercken van barmherticheyt oeffenen aen zijn Naesten, soo wel, jae dick beter inden schijne, dan menigh waerachtigh Zent-bode ende liefhebbent Litmaet Christi: wie van u allen sal zich derren beroemen, de Hypocrijten van de Christenen, de Bocken van de Schapen, Mat. 25. het onkruydt van de Terwe Mat. 13. wel te konnen onderscheyden: sonder zich te vermeten, dat hy weet wat des Menschen is, (1. Cor. 2. 2.) sonder zich self Godes eygenschap toe te schrijven, van ander Menschen ghedachten ende herten te kennen? Is u dat dan onmoghelijck, hoe mooght ghy Leeraren verzekert zijn van een eenigh (ick zwijge vele) waerachtigh Lidmaet Christi in u Gemeente. Ende wederomme, ghy Ghemeynten, van een eenigh waerachtigh Leeraer over u Ghemeynte te hebben?

37. V Evangelist of Evangely-Schrijver Menno, handelende vande Zendinge, seydt tot den Catholijcken: *De Zendinge ende Roepinghe uwer Predicanten en is niet uyt God ende Gods Woordt, maer uyt den Antechrist, Draeck ende Beest, &c.* Ende daer terstont na. *Dit hebbe ick vande Pauselijcke Predicanten aldus aengheteyckent, Maer wat Zendinghe ofte Roepinghe oock de Lutersche ende Zwingelsche hebben, van wat Geest sy ghedreven worden, wat sy soecken, ende wat vruchten der boeten sy met hare Leere ende Sacramenten doen? Willen wy gaerne alle Gods Geleerde rechten laten,* Fol. 68. Item, noch aen den Gheleerden schrijft Menno alsoo Fol. 115.

38. Ende wil u al tsamen; Roomschen, Luyterschen ende Zwinghelschen; over dese volghende Artijckelen uyt goeder trouwen Broederlijck vermaent hebben, dat ghy doch ten eersten wilt aen-mercken, hoe dat uwe Ampt ende dienst niet uyt God ende Gods Woort, maer uyt de Put des Afgrondts herghevloten ende ghekomen is, etc. Dat seydt Menno van⁺ de Predicanten der drie andere Kercken: Die seggen elck wederomme sulcks van Menno ende synder Kercken Leeraren. Dat's van u ende ⁺Apos. 9. uwes ghelijck. Waer mede suldy ons nu verseeckeren, dat ghy luyden Wettelijcker zijt ghesonden dan sy luyden zijn?

39. Daer mede, dat de selve uwe Evangelist ende met u D.P. seggen (so voor is bewesen) dat der Apostelen Kerck is vervallen? Dat ghy tegen hen beyden nu anders

seggende, u seggen niet en kont bewijzen? Ghy moet met my bekennen, dat die niet en is, niet en mach doen. Doe de Apostolische Kerck vervallen was, doe en mocht sy oock niemant om leeren senden. Want dat senden is een werck, ofte wat doen. Wat Kerck heeft dan u eerste Predicanten ghesonden? Niet der Apostelen Kerck, want die was niet, als wesende vervallen, sou Menno ende D.P. beyde self schrijven, ende voor is bewesen.

Soudy willen segghen dat u Predicanten selve, door haer Predicatie u Kercke gheboren hebben: Soo belijdy dat sy van selfs gheloopen zijn, sonder van een Ghemeynte gesonden te zijn gheweest. Want u ongeboren Kercke en mocht haer niet zenden. Waer blijft hier nu uwe Kercke, uwe Leeraren ende hare sendinghe?

40. Doe ghy luyden ymmers inden zinne haddet, der Apostelen Kercke na te volgen: Waerom monsterde ghy luyden uyt, de Ghemeynschap der goeden? Dit was onghetwijfelt een merck-teycken der Liefden, die eyghen Have den behoefighen ghemeyn maeckt. Dit was vanden Heere selve so geboden ende geleert Mat.6. 24. 25. 26. 27. 28. 31. 32. 33. 34. Mat. 9. 21. etc. Seghdy dat verviel haest inder Apostelen tijden selve: Dat sy soo, maer was de Kercke daer door beter dan te vooren? dat suldy niet segghen. Waerom en volght ghy luyden dan niet liever het beste voorbeelt, dan t'ghene minder goet was?

41. Soudet wel zijn, om dat u volcxken gemeynlijcken meer giericheyts dan milde liefde heeft? Hoe ghy in't Doopen metten H. Geest ende Vuyre den Apostelen na volght, dat zietmen wel. Met Water Doopt ghy luyden, want dat vintmen over al, maer niet metten H. Geest, want die hebby moghelijck self niet, soo uwe liefdeloose, ia hatelijcke twist-lusten ende Banneryen betoonen.

41. Dat laet gy wel haer na te doen, ende doet vrymoedelijck t'gunt by den Apostelen int' aldereerste Concilie, als nootsakelijck was verboden: namentlijck het Eten vant verstickte ende vant bloet (Act. 15. 29. 30. † 21. 25.) Dat bloedt Eten was al verboden by tijden Noe (Gen. 9. 4) Ick zwijghe by Moysen (Levit. 17. 14)

Of hebby macht, om teen dat u belieft te doen, ende t'ander dat u niet en belieft, te laten? Is dat so toont ons die. Heeft Christus self niet gheboden synen Jongheren (in welcher plaetse ghy Leeraren u stelt) den krancken ghesondt te maken? (Mat. 10. 1. Marc. 3. 14. Luc. 10. 9.) Dat en mooghy niet ontkennen. Soo mede niet dat Christus belooft heeft, ick segghe niet alleen den Apostelen, maer oock den ghenen die daer sullen ghelooven (Marc. 16. 18.) dat sy de handt sullen legghen opten krancken, ende dat die ghesondt sullen werden. Iae oock d'Apostel beveelt, dat d'ouderlinghen de krancken sullen Olyen inden name Iesu Christi, ende over haer sullen bidden, met beloften van verlichtinghe, vermits t'geloovich ghebedt (Iaco. 5. 14.) Immers wy lesen dit by den Apostelen ghedaen te zijn, so alleen vermidts t'gebedt, ende d'oplegginghe der handen (Act. 28. 8.) als oock mede midts dat sy de krancken Olyden (Marc. 6. 13.)

43. Siet nu vander Molen, daer was *Al dat tot een Sacrament behoeft, namentlijk, teycken eens geestelijcken dinghs ende het dingh*. Te weten de kracht van ghesondtmakinghe. Dat's van Christo gheboden, ende belooft, oock vanden Apostelen gheleerd, gelooft ende gedaen. Waerom is dit met u luyden geen Sacrament? waerom laet ghy dit achter? heet dit met u der Apostelen Kercke navolghen? Of gebrekense u luyden aen sendinge, geloof, ende kracht uytten Hoogen? Of duncket u goetdunckenheydt onnut, ende van Christo vergeefs inghestelt, ende by den Apostelen vergeefs onderhouden, dat ghy't nu soo vrymoedlijck verwerpt?

44. Seghy die wonderdaden mosten ophouden. Waer staet dat geschreven? Ist erghens bevolen? De ghemeynschap der goeden hielt metter tijdt eenichzins op by eenighen. De liefde sal in veelen oock verkouwen (Mat. 24. 12.) maer is dat bevolen? ist deughde? wel aen, is dan het wesen der schaduwen op ghehouden in de ware Kercke Gods. Waerom houdy dan de schaduwen sonder wesen in u Kercke? om dat sy gheen ware Kercke wesende sulcks soude schijnen? wat is doch bedroch soot dat niet en is? hebby van sulcken schijn sonder wesen, oock een eenich exempel der Gheloovigen inde H. Schrift gelesen? zijnt ware Sentboden Gods, die sulcken schijnkercke oprechten, sonder blijck vant Godlijck bevel?

I.P.V. Molen. Pag. 49.

45. Waer vintmen dat, als in Israel de Gods-dienst eenen tijt hadde stil gestaen, oft datse vervallen ende den Tempel verontreynicht was, dat sy om die te reformeren, oft restaureren vertoeft hebben na een Propheet, oft na een nieuwe sendinge, die met teyckenen bevesticht worde?

Antwoorde.

46. Is dit een vraghe van een ziende Leytsman? sydy met uwe Kerckbouwers in de H. Schrift soo onervaren, dat ghy niet en hebt ghelesen (Ios.5.) Dat de Besnijdnisse die veertich Iaren op ghehouden hadde, niemant heeft vermeten te vernieuwen; hoe wel die van Gode nochtans soo ernstich, jae op uytroedingh was geboden gheweest;

(Gen. 17.) sonder een uytdruckelijck nieu bevel Godes? (Ios. 5. 2. 3.) Ooc suldy vinden daer ghy na vraegt 3. Reg. 18. Want na dat de rechte Godsdienst onder de Ghemeynte Israels vervallen ende Baals dienst ingevoert was: heeft Elias de selve niet verformeert sonder van Gode nieuwe sendinghe daer toe te hebben, t'welck hy oock met wonderteycken al t'volck bewees, als God hem metten viere uyten Hemel antwoorde op syn ghebedt. *Toont heden dat ghy Israels God zijt, ende ick u Knecht, ende dat ick alle dese woorden na u ghebodt ghedaen hebbe &c.* Reg. 18. 36. Daer moeghdy zien de restauratie des Gods-dienst onder d'Isralijtsche gemeynte van een Propheet met nieuwe ghebodt ende gedaen teyckenen, tot versegelingh met des selfs vrucht, namentlijk des volcks versekeringh, dat sulcks door Gods bevel gheschiede dat Elias syn Dienaer ende een recht Propheet was. Ist u vander Molen met u mede Dienaers nu mede bevolen Godes Gemeent te reformeren, een volck te versamelen ende Kercke effeninghen onder hen te hanteren, *ende* daer door van anderen af te sonderen ende te bannen: waeromme doedy dat niet blijcken, tot versekeringh van't arme volck? op dat sy moghen weten, dat sulcks door Gods bevel geschiet, ende ghyluyden Gods dienaer ende rechte Propheten zijt? maer ist u niet bevolen van Gode waerom sydy soo vermeten van soo groote dinghen te onderwinden ende op u goet duncken ende wel meenen te pleghen?

I.P.V. Molen.

De twee treffelijcke Coninghen Iuda, hebben in haer doen aenden huys Gods na t'Wet-boeck haer gereguleert, ende de reparatie oft reyniginghe des Tempels ende der offerhande, na de ordinantie des Wets neerstich ghevoordert. 2. Reg. 13. 2. Par. 34. 35. Pag. 49/

Coornhert.

46. Die voortgebrachte schriftuyre neme ick om te beantwoorden geerne aen, maer vande Machabeen lust my de moeyte niet. ghy sout die Apocrijphe schrift doorgaens oock teghen u niet willen lijden. Ende toont hier midts voort-halingh van dat boeck, dat u hier Canonijcke schrift ghebreect, tot bewijzinge van dese uwe nieuwe ende onghehoorte opinie.

I.P.V. Molen.

47. Mogen nu by dese luyden exempelen gelden, sullen wy dan tegen haer niet moghen sluyten: datmen de Kercke tot allen tijden, als die vervalt, mach reformeren *ende* oprechten, sonder sendinghe of men bevel *ende* sonder Prophetye of teken, en dat *alleen* na de beschreven Wet Gods? Waer blijft dan t'segghen, datmen de vervallen Kercke niet weder op-rechten mach, sonder teycken ende nieuwe sendinghe Pag. 50.

Coornhert.

48. Magh ick nu hier oock niet wel seggen, dat ghy aldermeest Victorie roept, als ghy aldermeest (o roemelicke *Defensio*)

plat ter neder gansch weerloos in't voetsant leght gevallen? Dat sal hier ghezien worden, naeckter dan ghy waende.

49. Aengaende die twee Coninghen tot Iuda, die na t'Wetboeck de reparatie aen den huysse Gods naerstelijck hebben ghevordert, daer door ghy meynde sulck haer werck u luyden nu ter tijt oock gheoorloft te maken, feylt u sulcks mede so gantschelijck ; dat ghy u self daer mede gantsch ongeoorloft maeckt, ende doet blijcken, dat sulck u doen een vermetel van self lopen is inden Wijngaert des Heeren, daer ghy niet beroepen zijnde, u self niet en behoort in te dringhen, als kleyne Voskens, diese omwroeten ende bederven ende haren sotten Gheest volghende, inde Woestijne doolen, dats niet op des Heeren Bergh en wonen. Matth. 20. 1. etc. Cant. 2. 15. Tren. 5. 18. Ese 13. 4.

50. Want die voorsz uwe bewijzinghe suldy in synen gronde bevinden alsoo te staen. Al wat den Coninghen over het zienlijcke volcke Gods in Moysi Wet na de selve bevolen was te onderhouden: dat is oock over het onzienlijcke volcke Gods in Christi Wet na de selve bevolen te onderhouden, ons die niet en kunnen bewijzen, dat wy int volck Christi Ondersaten, ick zwijghe Coninghen daer over zijn.

De voorghemelde reformatie hebben de voornoemde twee Coninghen na Godes bevelen in de zichtbare Gods Kercke Iuda ghedaen: Daerom moghen wy Leeraren vande Doops-ghezinden, die gheen zichtbare Kercke Gods en zijn, die gheen Wettighe Coninghen te zijn en blijktt, noch geen wettighe sendinghe en hebben dat oock wel doen.

51. Soudy dan uyt dese uwe benautheyt meenen te ontsluypen door u luyden al te vermetel segghen: wy zijn een verkooren Geslachte ende een Conincklijck Priesterdom. (1. Pet. 29.) Ick sal antwoorden, dat ick u allen sulcks wel wensche, doch niet en gheloove te wesen, ymmers ten blijktt niet ontwijfelijck, dat ghy Christenen zijt, veel min haer Coninghen.

52. Maer t'sy sulcks, weest so in't rijcke Christi: Is dat van dese werelt? Is dat rijcke zienlijck als het Iootsche was? onse Hemelsche Coning Christus seyt neen daer toe. (Ioan. 18. 36.) Ghyluyden selve mede, die ic houde metter herten gantsch vreemt te wesen vant Munstersche rijck: So sydy dan gheen Coninghen? Ist dan al wijsheydt na te bootsen der Koningen werck dat u niet en is gheoorloft, veele minder gheboden?

53. Eyndelijck soo mercke ick wel, dat ghy niet en hebt ghemerckt, hoe ghy oock hier (als doorgaens) u opinie meynende te beschermen, de selve selfs bevecht ende ommestoot, *ende* dat niet inde minste, maer inde meeste sake die ghy in dit u boecxken bestaen hebt voor te staen ende te beschermen, te weten u opinie, dat de Kercke der Apostelen niet en soude zijn vervallen geweest.

54. Want na u verhaelde exempelen der Coninghen, die na dat de Gods-dienst een wijl stil gestaen ofte vervallen was, de reparatie ofte reyninginghe des Tempels, niet ghetoeft en hebben na een Propheet, of nieuwe zendinghe, om die te reformeren, repareren oft restaureren, t'selve naerstelijck na t'Wet-boeck ghedaen hebben (Pag. 49.) soo seghdy teghen dese luyden, dats teghen u wedersaken in desen, als Menno Symons, D.P. ende anderen *Dat ghy wel moeght sluyten, dat men de Kercke tot allen tijden als die vervalt, magh reformeren. &c.*

55. Welck u besluyt een loutere ydelheyt is, ende een vergeefs seggen: So de Kerck der Apostelen (als ghy eerst wilde staende houden) niet en heeft moghen vervallen. Want so sulcks u seggen warachtich ware, en soude t'voorsz u besluyt niet altoos

anders zijn dan of ghy seyde: datmen den Hemel tot allen tijde, als sy vervalt, magh reformeren ende oprechten. Dunckt u *Defensio*, dat al wijslijck beschreven te zijn?

Kort Besluit.

Maer soudy: Die onwijsheydt willen myden ende bekennen sulck u besluit niet ydel noch gantsch vergeefs te zijn. Soo moet ghy bekennen, u segghen ydel, ende onwarachtich te zijn (soo voor al meer dan genoeg is ghebleken) dat der Apostelen Kercke niet heeft moghen vervallen. Ende is dan noch boven dien oock in desen handele ghezien, dat niemandt sonder speciale sendinghe tot die voorsz reformatie te hebben, sulcks onsondelick mach bestaen, dat ghy sulcke sendinghe daer toe te hebben, niet en moeght bewijzen, ende dat ghy mitsdien oock geen Kercke Gods, maer een Secte aen-recht, bedient ende voorstaet, daer inne ghyluyden ghelijck de Kinderen, Conincxken spelen, d'Apostelen⁺ na Aept, ende dat noch qualijck, sonder dat ghy gepersoneerde Leeraren van u volcke, noch t'Volck van u in't minste niet⁺ 40. tot 44. seker en magh zijn, dat sy Gods volck, of ghy Gods Sentboden zijt: Ende dat ghy⁺ door-gaens onwijselijck argumenteert, u selven wederspreeckt, ende dan⁺ 35. 36. aldermeest⁺ Victorie roept, als ghy meest onderlegt.

⁺49. 50. 54.

Derde Deel.

Of de Kercke Gods nu onzichtbaer is.

Coornhert.

WY handelen u van de Kercke Godes: daer by verstaen wy niet een *a* Kercke van Steenen maer van Menschen, van de Steenen Kercke en spreken wy niet, maer van d'ander. Dese bestaet in *b* vergaderingen van Schijndeughden, van Ghelooovigen, ende van Kinderen Gods: of in Geloovighen ende Herborenen te samen. *a* 3. Reg. 6. 2. † 7. 51. *b* Actor. 20. 28. 29. 30. 1. Ioan. 2. 18. 19. Matth. 13. 9. 47. 48. etc.

2 d'Eerste Kercke van dese laetste twee is mede zichtbaer ende wert ghezien op sekere plaetsen: maer de tweede is *a* onzichtbaer ende is over al de Werelt verstroyt. So schuyt sy mede onder die laetste voorsz zichtbare Kercke: hoe wel sy daer mede zichtbaer is als d'andere, nae des zichtbaren uytwendighen menscheyt in wandel, seden, Godes-dienste, Wetten, Leere, Tucht ende Sacramenten.

3. Maer onzienlijck is sy oock daer (als ooc over al) na den inwendigen Mensche, ende *b* verlichtinghe van, ende *c* vereeninghe in, ende *d* wandelinghe voor, ende met Gode, die is alleen deser onzichtbaeren Kercken *e* Leeraer, ende en zijn onder gheen *f* Wetten dan alleen des H. Geests woonende in hare herten. *a* Mat. 8. 11. Ioa. 10. 16. Act. 10. 34. 35. *b* Esa. 60. 1. 19. Luc. 1. 79. *c* 1. Cor. 6. 17. Ioan. 17. 21. 23, 1. Ioan. 4. 16. *d* Phils. 3. 20. Matt. 6. 2. Col. 3. 1. Ose. 6. 3. Gen. 5. 22. 23. † 6. 9. † 17. 40. etc. *e* 1. Ioa. 2. 27. Heb. 8. 10. 11. Psal. 93. 12. Iere. 31. 33. Gal. 1. 12. Ioan. 6. 45. etc. *f* Luc. 12. 12. Ioan. 14. 26. † 15. 26. etc.

4. Laet ons nu voor-handen nemen de zichtbare Kercke: want soodanigen Kercke Christi of Godes beroemt ghy u luyden te hebben, om te vernemen, of ghy waerheydt daer aen leert dan niet. Dese uwe Kercke is van zichtbare Steenen, of van zichtbare Menschen. Niet van Steenen, maer van Menschen, die nochtans zienlijck zijn, suldy my segghen.

I.P.V. Molen.

5. Want de Stenen van desen Tempel moeten ¹ Gheestelijck zijn, om een Gheestelijck Huys te Timmeren, opten ² gront der Apostelen ende Propheten, den ³ onbeweeghlijcken Steen Iesum Christum. Daer op staet nu de Kercke Gods, de gemeynte des nieuwen Testaments gefundeert. Sy ⁴ is een Stadt opten Berghe gheleghen, die gezien wort ende niet verborgen. Pag. 37. 6. 3. 8.

De Ghemeynte Gods is op Aerden zienlijck, inde Lijst Pag. 38. 2.

Coornhert.

6. Dat de gemeynte Gods onder Moysen, oock mede in tijden der Apostelen op Aerden, in eeniger wijze zienlijck is gheweest, overmits die heerlijcke wonderdaden, soo Moysi als Christi ende zjnre Apostelen, met wonderdaden ende eendrachtighe liefde sulcks ontwijfelijck betuyght hebbende, en ontkent geen mensch die de H. Schriftuere ghelooft, maer dat sy nu zienlijck op Aerden soude zijn, ymmers by den Luterschen, Swingelschen, of Dooperschen, twijfelen veel menschen aen, om groote redenen, die elck der drie voornoemde Gemeynten in hare Schriften self daer toe geven, ende ooc namentlijck ghy vander Molen selve, die sulcks den Menschen bestaet vroet te maecken, daer van ick eenighe hier wil verhalen, die niet verde en zijn te halen, maer hier uyt dese plaetse self, daer uyt ghy de Kercke nu pooght zichtbaer te maken.

7. *Want (schrijfdy hier) de steenen van desen Tempel moeten Gheestelijck syn, om een Geestelijck Huys te timmeren.* Wel aen, zijn de Steenen Geestelijck, de Tempel of Kerck is Geestelijck. Al wat Geestelijck is, dat is oock onzienlijck. De Tempel of Kerck is dan niet zienlijck, soo ghy van der Molen qualijck segt, maer onzienlick. Dit volght nootlijck uyt u eyghen woorden. Dit pooght ghy te weder-spreken. Weet ghy dan ooc selve, of ghy met of tegen u selve spreeckt? Dat zijn geen Zienders noch ware Sentboden Gods, die anderen pooghen te onderwijzen t'gheen sy selve niet en verstaen.

8. Ten anderen, soo ist ghewis, al hoe wel veele menschen zich selve wanen goede Christenen te zijn, die noch gheen goede Heydenen voor den Zienders en schijnen, datter nochtans oock ware Christenen of Geestelijcke Steenen inder waerheydt zijn. Ende en moghen die sulcks niet wanen of niet weten, maer moeten dat soo nootlijck weten, als sy weten dat sy leven. Doch soo seker als sy sulcks weten van zich selve, soo onseker zijn sy des van een ander. Dit bleeck aen den Propheet Elias daer hy seyde: Ick ben alleen overghebleven 3. Reg. 19. 14.

9. Seght nu ghy vander Molen, met u medehulpers in dit Boecxken, *ende* u medebouwers, die op desen gront, ende onbeweeghlijcken Steen voorghemelt, roemt gegrontvest te wesen: of elck uwer schoon al waent, ia oock weet, dat ghy selve zijt, niet alle Geestelijcke Steenen, maer oock Bou-luyden aen dit Gheestelijcke Huys, wat sekerheydt mooghdy hebben van alle d'andere steenen, ia van een eenige Steen, anders dan van u selve, die ghy Timmert opten voorsz gront, dat het een Geestelicke levende Steen is, *ende* geen vleeschelijcke doode Schijndeught? Men leest wel dat elck Kindt Gods, door Gods Geest versekert zijnde, dat hy een Kindt Gods is, (Rom. 5. 15. 16.) roept Abba Vader: maer waer leestmen, dat elck van anderen met seeckerheydt te moghen weten? Suldy hier wel derren segghen, dat ghy luyden

kent de herten ende ghedachten der menschen? Dat ghy de meyningen inden verborgen gront, naecktelijck ziet, daer door oock de schijn-deughden vele Aelmissen ende andere goede wercken uyt eertzucht doen: die d'eenvuldighe Christenen doen alleenlijck uyt loutere liefde? sult ghy sekerlijck moghen oordeelen wie sulcks doet om menschen lof te behalen, ende wie dat doet alleen om den behoefligen te helpen?

10. Sulcke lasterlicke vermetelheyt, kan ick u *Defensio* qualic toe betrouwen, alhoe wel ick sulcks tegen alle vermoeden noch binnen ses maenden herwaerts bevonden hebbe in twee of drie persoonen, Doops-ghezinden, van al een veel deughtschijnlijcker ghemeente dan ick u Luyden kenne. Godt kent de beste.

11. Ist dan in elck van u Bou-luyder machte niet, een eenige Geestelijcke steen aen dit gheestelijcke Huys te wijsen? hoe suldy vermoghen dit gheestelijcke Huys, Tempel of Kercke te wijsen ende yemant voor ooghen te toonen? vermoogdyt niet als men elck vande Bou-luyden op zich self al ghelooven mocht een geestelijcke steen te zijn: wat suldy vermogen als men sulcks lochent, u self ooc hout voor schijndeughden, ende u van u self tuygende, oock niet en magh gelooven?

12. Of soudy willen segghen, dat een steen alleen een Kercke maect? maer wie sal u dan ghelooven komen? soudet dan oock een vergaderinge wesen? of een heel Lichaem wesen? voorwaer neen: een lidt en maect oock geen Lichaem. Waer twee of drie vergadert zijn in mijnen name, daer ben ick in't midden van haer, seydt de Heere (Mat. 18. 20.) Hy seydt niet waer een op zich selve alleen is. Waer blijft nu u zienlijcke Kercke?

+13. Op't derde segghe ick alsoo. Staet u zienlijcke Kercke nu noch opten onbeweeglijcken Steen Iesum Christum, ende zijt ghy aen dat ghetimmert +III.
gheestelijcke steenen? soo sal die onbeweeghlijcke steen zichtbaer of onzichtbaer zijn. Niet *onzichtbaer* wildyse nu maken, maer zichtbaer. Is dat so, heeft sy een zichtbaer lichaem ende een zichtbare plaetse? Waer suldy ons wijsen, op dat wy na die grondsteen delven mogen, ende zien oft oock de rechte is, ende gront-vest laten bouwen? of houdy self niet, dat men Iesum Christum nu nergens zienlijck en magh wijsen? Ia ghy voorwaer.

12. Of soudy willen segghen, dat een steen alleen een Kercke maect? maer wie sal u dan ghelooven komen? soudet dan oock een vergaderinge wesen? of een heel Lichaem wesen? voorwaer neen: een lidt en maect oock geen Lichaem. Waer twee of drie vergadert zijn in mijnen name, daer ben ick in't midden van haer, seydt de Heere (Mat. 18. 20.) Hy seydt niet waer een op zich selve alleen is. Waer blijft nu u zienlijcke Kercke?

+13. Op't derde segghe ick alsoo. Staet u zienlijcke Kercke nu noch opten onbeweeglijcken Steen Iesum Christum, ende zijt ghy aen dat ghetimmert +III.
gheestelijcke steenen? soo sal die onbeweeghlijcke steen zichtbaer of onzichtbaer zijn. Niet *onzichtbaer* wildyse nu maken, maer zichtbaer. Is dat so, heeft sy een zichtbaer lichaem ende een zichtbare plaetse? Waer suldy ons wijsen, op dat wy na die grondsteen delven mogen, ende zien oft oock de rechte is, ende gront-vest laten bouwen? of houdy self niet, dat men Iesum Christum nu nergens zienlijck en magh wijsen? Ia ghy voorwaer.

+14. Ende ten laetsten is warachtigh, dat een Stadt die op een Bergh is gheleghen, niet magh verborgen zijn van den menschen, die daer by lichten dage ontrent +III.
staen, met open lijflijcke ooghen daer na ziende. Is nu u Kercke een lichamelijcke

ende zienlijke Stadt ende Berghe, ende niet een Gheestelijke ende onzienlijke Stadt Godes ende Bergh Zyon, zijt ghy die zienlijke Stadt ende Berg: hoe komt dat die voor soo velen verborghen blijft? zegdy om datse geen geestelijke ooghen en hebben? is dat d'oorzaeck: so is u Kerc, Stadt Gods ende Bergh Zyon, niet zienlijk, maer onzienlijk, als wesende geestelijk, ende daerom oock onzienlijk voor allen vleeschelijcken ooghen.

15. V Menno seydt in't schrift vande Nieuwe Creatuere Fol. 238. ende Fol. 126. aenden verdorven Secten; dat de wedergeborene de rechte Kercke zijn: insghelijcks dat het Rijcke Christi niet en is van dese zienlijke Wereldt. Ende dit is schriftmatich ende warachtigh. Hier inne volcht hen ooc D.P. doorgaens, schrijvende vande Gemeynthe Godes, ende namentlijk Fol. 167.

16. Nu ist onmogelijk (soo ick zie) een eenighe herboren mensche (al waert oock u selve) soo voor der menschen lijflijcken ooghen zienlijk te toonen: dat een eenich mensche sekerlijk inder waerheydt kan weten, dat sulck een warachtelijck uyt Gode herboren sy ende een geestelijke lidt aen Christi geestelijke Kercke. Waer blijft hier u zienlijke Kercke ende Stadt Gods?

17. Boven dien en magh geen ware Kercke Gods zijn, daer niet in en zijn coninghe Wtverkorene Godes. Die zijnder weynigh (Mat. 20. 16. 22. 14.) Toont nu sekerlijk metter hant eenighe Wtvercoorene Godes, ende men sal zekerlijk weten dat daer van de ware zienlijke Kercke Godes zijn. Maer magh niemant van een ander sekerlijk weten, dat hy is een vande Wtverkorene Gods, ende en mach daeromme niemant soodanige menschen zien met lijflijcke ooghen, lijflijck voor hen staen: wie sal ons nu een Kercke Godes wijsen, die men met lijflijcken ooghen sal moghen zien?

I.P.V. Molen Pag. 41.

18. Wie nu van synen volcke is, die trecke op tot Ierusalem, niet in Iudea, maer in alle natien, om den Heere een Stadt te Timmeren, ende een Huys den God Israel, de Stadt des levendighen Gods op den Berghe Zyon.

Coornhert.

19. Hier voor seghdy dat allegorien niet en bewijsen (Pag. 13. inde lijst) hier allegoriseerdy nu self. Immers t'moet een van beyden zijn, dat ghy hier spreekt na den Letterlijcken, of na den geestelijke zinne. Want ghy vermaent Cyri (dats Christi) volc op te trecken tot Ierusalem: Waer? niet in Iudea seghdy, maer in alle natien. Dit meyndy dan niet na den Letter, maer geestelijk in een allegorischen zinne. Want de Stadt Ierusalem is alleen in Iudea, ende niet in andere natien. Oordeelt nu self, of ghy daer mede oock anders bewijst dan dat ghy hier mede, als doorgaens, spreekt dinghen, die ghy selve niet en verstaet, ende u eygen voorstel ter nederstooten? dats nu wel verde van die te beschermen.

20. Want daer is maer een Stadt Gods, ende dat op geen ander Bergh, dan opten Bergh Syon, dit noemdy te wesen de Ghemeente Godes, op welcken Bergh de Heere Coningh sal zijn inder eeuwichheit. Dese Stadt, Ghemeente, of Kercke Gods, is dan een Geestelijke ende onzichtbare Stadt, of Kercke Godes, so en is sy dan oock niet zichtbaer. Wijst

die yemant, kondy, om daer toe op te trecken, om die te zien, ende om in te wonen. Verwerdy aldus niet u selve, noemende een selve dingh dan zichtbaer, dan onzichtbaer, na het u te passe komt, ende uyt een selve Gat, dan bitter, dan soet water gietende. Iacob. 3.1.

21. Daer beneven, merckt ghy oock niet dat ghy 'tselve hier mede soo doet, in u voor-gaende segghen, namentlijk, dat de Kercke Godes noyt vervallen en soude zijn geweest. Want u woorden zijn dese:

I.P.V. Molen, Pag. 30.

22. Dat Gods Ghemeynte niet vervallen en sal, ghetuyghen de Propheten, Esaias ende Micheas beyde, ende dit Propheten sy vande laetste tijdt. Ende noch: Maer de Stadt des levendighen Godes, daer in God woont, de Gemeynthe Christi, die staet vast gebout op haer Fondamenten, Pag. 27. (Ende noch:) De Stadt des levendigen Gods en kan niet te gronde gaen, Pag. 29. Inde Lijst, dat zijn u eyghen woorden.

23. Nu vermaendy; stracks hier voor; den volcke Godes op te trecken, om de Stadt des Levendigen Godes te timmeren: Waer? Opten Bergh Zion. Sullen daer twee Steden Godes zijn, om Godes Rijck te deylen? Neen. Staet daer nu noch niet al een Stadt Godes, daer de Ghemeynte Christi (nu niet Moysi) woont? Ia. Dat seghdy hier naest voor. Lieve, beduydt ons hier u Gheestelijcke allegorie, ende doet u zinne eenvuldigh ende waerachtigh blijcken: t'welck ghy eer sult bestaen, dan doen.

24. Want nadien ghy wilt, dat wy nu noch sullen op-trecken, om den Heere een Stadt te timmeren, opten Bergh Zion: soo moet ymmers na u oordeel de Stadt Godes, die daer eerst stont, te weten, de Gemeynthe Christi vervallen zijn; Want men timmert geen Stadt daer nu al een Stadt staet getimmerd. Of sal men d'eene Stad boven d'ander bouwen?

25. Is dat oock niet, maer staet die voorighe Stadt, of Ghemeynte Christi noch vast, soo datse niet en mocht vervallen, (sulcks is ymmers door-gaens oock u eygen seggen) so pordy aen tot noch een ander Stadt Godes, of Gemeynthe Christi, dan die daer nu noch vast op staet, daer by te timmeren. Waer wert u dat bevolen? Soude dat den Heere aen-ghenaem wesen? Even soo lief, als hem u luyder timmeren van groote menighthe verscheyden Secten in getale ende menighvuldicheyt den Luyterschen ende Swingelschen, ende allen anderen uyterlijcke Gemeynthen verre te boven gaende. Soude dat een geestelijcke zinne zijn? 'tIs rechtschapen vleeschelijck gezint zijn: (1. Cor. 3. 3.) Is dat eenvuldicheyt? Ia, so de Babelsche spraecke eenvuldigh is: Dat's een woeste verwerringhe.

26. Ende niet anders, dan of ghy selve tegen u self Propheteerde, ende den menschen had willen af-schricken van uwer Secten verwerrende Dool-hof, schrijfdy oock alsoo.

I.P.V. Molen. Pag. 39.

27. De Wooninghe Godes, is niet by den verkeerden noch ongodlijcke Secten, ende die de waerheyt in logen veranderen. Sulcke Vleeschelijcke, die geen Geest en hebben, en konnense niet te zien komen.

Coornhert.

28. Verkeertheyt ist, dat Blinden den Zienden bestaen den wech te wijsen: ende ongoddelijcke Secten zijnt, die eendracht der liefden scheurende, hatelijcke twisticheden veroorsaken. Lieve, merckt doch, of men yemandt met recht meer blindt mach noemen dan u luyden, die self niet ziende, waer een zienlijcke Ghemeynte Christi is, allen anderen daer toe wilt aen wijsen? Wijst ons oock (ist in u macht) onder allen Secten een, die menighvuldigher en hatelijcker Secten ende twisten veroorsaect dan ghy luyden Doops-gezinde selve.

29. Wat anders zijn oock te recht vleeschelijcke menschen, dat die onderlingen twistigh zijn, ende zich in verscheyden Secten verdeelen? gaet in dese werrekunst, twist-lust ende Bannerije, oock een van d'ander Secten de uwe te boven? Sijdy dan oock vleeschelijcken, soo hebby een vleeschelijcken zin, so en hebby genen Geest, ende so en kondy self de Wooninge of Kercke Godes niet te zien komen, na u eyghen segghen: ende ghy soudt noch de Luyden zijn, die anderen de Kercke Gods (die ghy self niet en kendt) soudet aenwijsen? Ia die selve met uwe Vlaemsche Doops-gezinde, die Kercke Gods alleen soudt wesen?

30. Die 'tmeeste vrymoedelijck derf doen, en soude onghetwijfelt het minste niet schromen te doen, so hy gelegentheyte ende macht daer toe hadde. Meerder ist yemant na de Ziele, dan na den Lichame te dooden. Sy dooden na der Zielen (soo vele in haer is) die alle ander voor Wereltsche menschen veroordeelen, of anders uyt haer Gemeeynte bannen. Al wie met u Ghemeynte niet en zijn vereenight, die veroordeelt ghy lieden stoutelijck voor Wereltsche menschen, als die sonder God zijn buyten Christi Kercke. Ende wie onder u volck in eenige stucken anders, dan't u belieft, derf ghevoelen (al waer hy veel op-rechter dan ghy zijt van wandel ende leven) die bandt ghy uyt u Ghemeynte, buyten welke ghy geen zalicheyt en hout te wesen, dat is verdoemen, den Duyvel over te geven, ende na der Zielen te dooden. Dit doedy stoutelijck. Dits argher dan na den Lichame dooden. Soo doedy het meeste, soudy dan het minste (kreegdy eens het zwaert in handen) oock schromen te doen?

31. Wat gebrack u aende Wandel, ende vroomheyte van leven van T.V.D. van C.P.B. etc. daer door ghy henluyden bande uyt u Gemeente? Niet. Wat aende leere? Dat sy niet en konden toestemmen uwe weder Christelijcke ende hatelijcke Echt-scheydinge (mijdinge noemt ghy't) is dat niet willen Heeren zijn (dat d'Apostel zelf zich niet aennam 1. Cor. 24 over eens anders Gheloove? soudy sulcke oock

sparen quaemt ghy luyden eens tot gebieders machte?

32. Maer laet de penne weder keeren ter saken. Seght doch ghy I.P.V. Molen met uwe hulpers, soudy voor waerheydt wel derren zegghen, dat u zichtbare Ghemeente so gantsch gheheelijck ende volkomelijck goede Terwe waer, dats niet dan louter Herborene ende rechtgeloovighe te samen, datter niet een Hypocrijtelijck kafgen in ofte onder die Terwe soude schuylen? Ick achte wel neen ghy, ende of ghy al schoon so vermetel wilde zijn, dat ghy sulcks seyde, wie soude u daer inne konnen gheloooven: anders dan onwijse menschen die u willen stellen in Godes plaetse, soo dat ghy ander mensche Herten ende gedachten soudet kennen? weet oock yemant wat vanden mensche is dan de Geest, die inde mensche is? 1. Corint. 2. 11.

33. Het blijkt onwedersprekelijck, dat ghy luyden of uwe voorsaten niet en wisten watter stack in T.V.D. in C.P.B. als men daer op nam in uwe Ghemeynte oock soo langhe sy daer inne waren: Soo dat sy daer inne noch gheweest souden indien syluyden wt vreesse van u banne, of anders door geveynstheydt haer meyninghe van u Echtscheydinghe niet wederspreken, maer in haer herten verborghen hadden ghehad. t'Welck soo sy gheheelt hadden, ghy henluyden onder u gemeente voor ware Lidtmaten Christi soudet hebben ghehouden.

34. Ghy luyden en moeght dan niet lochenen, of daer en mogen noch, zijn oock noch Hypocrijten ende kaf inde schuyre uwer ghemeynte onder uwe Christenen ende Terwe, verborghen buyten u weten, soo wel als voormaels. Want soo die Hypocrijten of ketteren u bekent waren, en soudyse nu noch soo weynigh in u Kercke lijden, maer bannen niet minder dan T.V.D. met d'ander twee.

35. In dese quade ende goede Visschen, te weten, in een vergaderinge van Hypocrijten ende ware Christenen, bestaet u zienlijcke Kercke. So u de Christenen bekent waren, so mochten u de Hypocrijten niet verholen blijven, ende so wederom. Want dan soudy mogen seggen: dit volck onser Kercken zij al tsamen Christenen: So volght dat die anderen al tsamen Hypocrijten zijn: of dit zijn al Hypocrijten, daerom sijn dat al Christenen maer dit is soo niet.

36. Na dien ghy dan de Hypocrijten niet waerlijck en kent, soo en kenty oock de Christenen niet, die in u Gemeente zijn. De Christenen alleen ende niet de Hypocrijten zijn rechte steenen ende ware lidtmaten der Kercken ende des Lichaems, daer Christus het eenigh Hooft af is. De Christenen en kenty noch ziedy niet soo hier nu is ghebleken, ende oock meermalen hier voor, so blijet hier nu noch al mede, dat de Kercke Gods nu niet zienlijck en is.

37. Dit getuygen ooc Christi ende Pauli woorden selve uytdruckelijck tot vele plaetsen, ende onder meer anderen, dese.

Het Rijcke Gods en komt niet met uyterlijck ghebare, nochte men sal niet seggen, ziet hier ist ofte daer, ziet het Rijcke Gods is binnen u. Luc. 17. 20. 21.

Onse Wandelinghe is in de Hemelen: Phil. 3. 20.

Het Rijcke Godes en is niet spijsse of dranck, maer het is rechtvaerdicheydt, vrede, ende blijdschap in den H. Gheest. Rom. 14. 17.

Dat en is geen Iode, die 't in't openbaer is, nochte dat en is geen besnijdenisse, die openbaerlijc is inden Vleesche, maer die in't verborghen een Iode is, ende de besnijdenisse des herten inden Geest, niet inden letter, wiens prijs niet is vanden menschen, maer van Gode. Rom. 2. 28. 29.

Ende u leven is verborghen met Christus in Gode. Col. 3. 3.

38. Behalven dat hier noch al mede is bewesen uyt u eygen woorden, dat d'Apostelsche Kercke is vervallen, soo blijkt⁺ uyt het gene voor is gheseydt, dat de onzienlijcke⁺ Kercke Godes bestaet in herborenen menschen, maer de zienlijcke⁺ in Hypocrijten⁺ ende ware Litmaten Christi. Dat ghy I.P.V. Molen metten uwen⁺ onseker zijt van een anders Christenheyt, als die geen recht Christen en kent uyt een schijndeught dat ghy die d'uyterlijcke⁺ ware Gemeynthe Christi selfs niet en siet,⁺ niemant waerlijc en kont wijsen, ymmers selfs niet en verstaet wat de ware Kercke is, overmits u partijdich veroordeelen ende bannen u Luyden noch selfs beschuldicht voor vleeschelijcke ghezinde. Die u selfs opentlijck teghenspreken ende jammerlijck verwerren.⁺

⁺24.
⁺34
⁺35.
⁺29
⁺9. 35.
⁺27. 29
⁺7. 22. 23.

Vierde Deel.

Of nu niemant een Christen en magh zijn, sonder de Sacramenten na de insettinghe Christi te ghenieten?

I.P.V. Molen Pg. 12. inde Lijst.

1. Die daer segghen dat de insettinge des nieuwen Testaments op houden, verachten Gods woort ende doen sijn Ghebodt te niet.

Coornhert.

2. Wat Luyden sulcks alsoo segghen, en weet ick niet: op ghy sulcks verzierdt, dan qualijck verstaet, en weet ick mede niet, maer dat ick sulcx niet en segge weet ick wel. V segger of syn schriften, daer hy't seydt, behoorde ghy te noemen: dit doedy niet. Soo ontgaet men schuldighe achter halinghen.

3. Maer als u Leeraeren Menno ende D.P. segghen, dat de Kercke der Apostelen is vervallen (soo sy beyde rondelijck doen. 1. 10. 55. 57. 58. etc.) segghen sy dan niet dat die insettingen des nieuwen Testaments hebben op ghehouden? opgehouden segghe ick, tot dat sy Luyden die weder oprechten, na den Evangelie van Menno? (1. 25.) soo scheldt ghy hier dan u eygen Hooft-Leeraers voor verachters van Gods woort, dat sy te niet doen: roemende u verstant in desen hoog, boven D.P. dien ghy so hoogh wilt schijnen te achten. 1. 24.

4. Aengaende mijn persooene, ick betuyghe voor de Waerheydt, dat ickse oock dencke te hanteeren, t'eerste ick kome ter plaetsen, daer ick sal weten datse recht gebruyckt werden, dat is, inde ware Kercke Godes, na des Heeren bevel door wettige Dienaren.

5. Dit en zie ick noch niet gheschieden in geen Secten, onder alle de welke ick gheen ware Kercke Gods en verneme. V Evangelist Menno stemt hier inne self met my over een, behalven dat hy zich self metten synen niet mede en rekende, onder alle d'andere Secten: hoe wel hy de minste van dien verloren hope niet en wort ghehouden van meest elck. Syn woorden zijn dese.

6. Want het is doch al enckel valsche Leere, valsche Sacramenten, valsche Gods dienst, enckel ongheloove, ende een ydel vleeschelijck leven, al waermen hem went ende keert. Dat seydt Menno. Immers leest hier by noch u eygen woorden: Pag. 46. inde Lijst *Defensio*.

7. Dat by den Secten ende afgedeelde of verdorven Kercken noch een ware Doop ende gebruyck der Sacramenten is, leeren de wedersprekers.

8. Seggen dat uwe wedersprekers, soo hout ghy recht anders, te weten dat byden Secten etc. geen ware gebruyck der Sacramenten en is. Dit schrijfdy daer nae noch aldus van den Doope Pag. 58.

9. Soo en is dan der Sectische Doop, geen Doop Christi, maer een ydel werck ende des misbruycks halven een grouwel.

10. Ick hebbe hier voor klaerlijck ende waerlijc betoont, uyt u eygen woorden, ooc mede uyt uwer Hoofd-leeraeren woorden selve noodtsakelijck te volghen, dat der Apostelen Kercken vervallen sy: insghelijcks dat niemant zijn sendinghe omme die op te rechten en kan doen blijcken: ymmers oock soo dat sulcks is datter nu geen zienlijcke Kercke versekertlijck kan getoont werden voor handen te zijn. Segt nu, vander Molen, waer suldy dan die Menschen wijsen, om de Sacramenten na d'insettinghe Christi te moghen ghebruycken? Inde Luchte?

11. Maer voor het gaen tot een ware Kercke, moeten die in een valsche zijn, daer eerst uyt gaen, suldy segghen. Also, uyt welcke, uyt de Roomsche, uyt de Lutersche, uyt de Swingelsche, Hooghduytse, Vriesche, Waterlantsche ende ander Doops-gezinde Gemeenten? Meest elck in een deser Kercken, achten de hare niet min voor de warachtige, dan ghy ende u volck de uwe. Die dan noch twijfelen, en behooren op sulc wanen haer Kercke niet te verlaten, noch terstont metten voeten daer uyt te loopen, maer metter herten. ende vermydende t'geene sy quaet daer inne te zijn weten, wachten, tot dat sy seker zijn dat die Kercke daer inne sy zijn, valsch is: Op dat sy niet wanende een valsche Kercke te verlaten, van een ware op beter Kercke en scheidende, dan daerse haer tot begeven: twijfel magh dolen, weten niet, Waen bedriecht, Waerheyt gaet vast.

I.P.V. Molen Pag. 57.

12. De Mannen Godes de Propheten, ende Christus selve, hebben de grouwelen inde Ioodtsche Kercke met woorden ende wercken ghestraft, iae hare Woninghen verlaten, ende metten voeten ghelooopen totten rechten Gods-dienst.

Antwoorde.

13. Salomons Tempel van steenen ghemaect stont doe zienlijck tot Ierusalem. Al de Ioden wisten, die selve, den Tempel des Heeren te wesen. In plaetse van dien heeft men nu de Litmaten Christi zienlijcke of onzienlijcke, niet zienlijck: Dits hier voor derde bewesen. De Ioden mochten metten voeten lopen tot de zienlijcke Tempel ende Gods-dienst. Wijst ons nu, vermooghdyt; een sulcke, ende wy sullen daer oock metten voeten toeloopen.

Wanneer suldy eens mercken u luyder groote onbescheydentheydt?

14. Seghdy selve niet Pag. 42. *Maer de gemeente Iesu Christi is midden onder d'arch ende verkeert gheslacht?* Is dit u segghen

waerachtich, soo en hebben sy nu haer Wooninghen noch niet verlaten, ende zijn metten voeten niet daer uyt ghelooopen totten rechten Gods-dienst. Raet u eygen volckgen eerst, laet hun metten voeten loopen uytten grouwelen van al d'ander Kercken, by u luyden voor Afgod-eerders, Godloosen, oft Wereltsche Menschen gheoordeelt. Dats uyt alle Menschen in een Woestijne. Dit ziende suldy by anderen meer gheloofs krijgen.

16. Wel aen, laet ons nemen dat de ware Kercke Gods, nu mede, als inder Apostelen tijden, een zienlijcke vergaderinghe sy van gheloovighe Menschen: ende dat wy bereyt zijn om derwaert metten voeten te loopen, maer twijfelen, welcke de ware Kercke sy; so vraghe ick u, tot welck van allen ghy ons sult aenwijzen, om ons daer inne te begheven met ghewisse sekerheydt?

17. Datter veel zijn, weetmen: dat elck de sijne hout voor d'oprechte, hoortmen: Maer dat het na volkomen ghehoor van al de partijen by onpartijdighe Rechters erghens soude gesloten zijn, welck van allen de ware Kercke Christi is, en weetmen, noch hoortmen niet. Dan dat hoortmen niet dan al te veel, dat elck van de Kercken zich self een gonstich Rechter zijnde, haer self alleen de ware, en alle andere Kercken, valsche Kercken, ende verleydende Secten seyt te wesen.

18. Soo wort u dan anderwerven hier ghevraeght, tot wat Kercke van allen ghy ons sult wijzen? totte Roomsche? neen: Totte Luytersche? ooc niet. Totte Swinghelsche? Noch minder. Totte Doopersche? ia. Tot welck van allen tot de Hoogduytsche, Merlantsche, of Poolsche broederen? of tot de Waterlantsche of Vriesche Doopers? neen: tot onse Vlaemsche Gemeynthe suldy seggen. Ia segghen, maer niet bewijzen. Wat sekerheydt salmen daer meer af hebben, dan van elck van al d'andere?

19. Seyt elck van d'ander Kercken niet mede, soo wel als ghy, by ons is de ware Kercke of Ghemeynte Christi? Iae sy. Daer Christi Kercke is, daer is oock Christus: Also, so roept dan elck uwer: hier (by ons) is Christus. Wie van u allen salmen ghelooven? gheen van allen. Maer alleen die ons sulcks te ghelooven verbiet ende alleen gheloovens waerdich is, dat is Iesus Christus, die de waerheydt selve is. Die tijt is nu, daer voor waerschout de Heere ons; sulcke roepers, ende daer onder oock u luyden, verbiedt hy ons na uyt te gaen. (Mat. 24. 25. 26.) die niet bedroghen wil zijn, sal des Hereen, niet u luyden woorden, ghelooven.

I.P.V. Molen. Pag. 11.

20. Hoe soude dan een Mensche so vermetel zijn in dese tijt, dat hy sou dorven die Heylighe gheboden, Ordonnantien ende insettinghen Iesu Christi veranderen, wegh nemen, ende die verbieden te ghebruycken?

Antwoorde.

21. Hoe zijt ghy Mensche nu soo onbedacht, dat ghy selve Christum noch niet recht kennende (soo dit u Boecxken betoont) recht als een Leyts-man der blinden, anderen

tot Christum bestaet te leyden? Den onwijsen bestaet wijs te maken, dat ghy Vlaemsche Doops-ghezinde allen, die ware zienlijcke Kercke zijt, ende alsoo teghen Christi waerschouwinghe te roepen, dat Christus by u luyden is.

22. Nopende dat yemandt de H. Gheboden, Ordinantien ende insettinghen soude veranderen, wegh-nemen, ende verbieden te ghebruycken, en weet ick niet van wie ghy dat schrijft: maer wete wel, dat mijn Mont sulcks niet ghesproken, nochte mijn penne nergens gheschreven en heeft.

23. Maer dat Christus u met uwe medehulpers verbiedt syn Woort in u Mont te nemen, ende syn Heylighe Ordinantie in een zienlijcke afghesonderde Gemeeynte, als oft u nu van hem gheboden waer, verbiet te ghebruycken, moeghdy niet ontkennen: ten sy dan dat ghy openbaerlijck ende waerlijck betoont, uytdruckelijck bevel van Christo daer toe te hebben, ende dat u Ghemeeynte een ware zienlijcke Kercke Christi is. Dit blijkt in dit u Boecxken, niet te zijn in u vermoghen: oock dat ghy Leyts-luyden, eerst u selve, ende voorts u Volghers jammerlijck hebt bedroghen

24. Want soo ghy gheen ware zienlijcke Kercke Christi en zijt, (twelck voor is bewesen) wat suldy anders metten uwen wesen dan een zienlijcke ende dolende Secte? Soo is u Doop oock niet Christi, maer een Sectische Doop, dit segdy self, (ende dat te recht) des misbruycks halven een grouwel te wesen. Is dit, hoe moeghdy lochenen, datmen voor u luyden, u luyden segghe ick noch, die een Secte zijt, ende gheen Christen Kercke, met recht den Menschen hoort te waerschouwen ende in trouwen te raden uwes Doopens, Bannens etc. Ledich te staen? Wie soude onrecht daer aen mogen doen, soo ghy, dit recht verstaende, ander menschen riet, met u luyden daer inne geen Ghemeynschap te hebben? Seghdy selve niet in dit u Boecxken: *Dat die Geloovighe metten Godloosen Secten, gheen Ghemeynschap moghen hebben. Noch daer by blijven ende t'quade lijden?* Sijn uwe Leerlinghen schuldich, om u segghen dat al d'andere valsche Kercken zijn, d'anderen te mijden: Sy syn oock schuldigh na t'segghen haerder Leeraren, dat ghyluyden een valsche Secte zijt, u ende den uwen te mijden: Ende al d'anderen ziende uwe twistighe onsekerheydt, zijn schuldich altsamen als twistige ende vleeschelijcke Secten te mijden. Oock seghdy Pag. 11.

26. Dat de gheboden vande Christelijcke Ordinantien, by de Christenen moeten blijven totten jonghsten dagh.

Antwoorde.

27. Daer is een onzienlijcke, ende oock een zienlijcke Kercke Christi, elck

heeft zijn eyghen Ordonnantie. De eerste blijft in de Wereldt sonder op-houden, van s'Wereldts begin totten eynde toe, met hare Gheestelijke Ordinantien. d'Ander, te weten, de zienlijke, was van aen-beginne niet: Eer sy was, en hadde sy oock geene Ordonnantien, als voor Abrahams tijden. Immers sy was oock, af-ghescheyden zijnde van d'Egyptenaers, in de Woestijne voor't ontfanghen van haere zienlijke of Moysische Ordonnantien, van ghelijcken na t'ontfanghen in Babylonien, sonder der selver ghebruyck.

28. Soo mede waren alle Heylighe Voor-Vaders, te weten, de ware onzienlijke Kercke, voor ende onder Moyses tijden, sonder die zienlijke Ordonnantien Christi, van Doope, Avondmael, Voet-wasschen, etc. Inghelijcks is de selve onzienlijke Kercke, na t'vervallen van de zienlijke (soo u eyghen Leeraren betuyghen, de selve te zijn vervallen) soo wel nu, nae, als die doe voor Christi komste, sonder de voorschreven zienlijke Ordonnantien Christi. Wat zienlijke Ordonnantien Christi moghen doch zijn by die zienlijke Kercke, die nu niet meer zienlijk voor ooghen is?

29. Het vervallen van de zienlijke Kercke, ende midtsdien oock haer zienlijke ordonnantien, moghen niet wech nemen d'onzienlijke Kercke, noch oock niet haer onzienlijke Ordonnantien.

Soo en moghen oock in't verdwijnen van de zienlijke Kercke des selfs zienlijke Ordonnantien soo weynigh voor ooghen blijven, als een Lichame wegh ghenomen uytter Sonnen, des selfs schaduwe voor ooghen magh blijven. Dat nu gheen zienlijke Kercke Christi en is, ende zich nochtans daer voor uyt gheeft, is een valsche ende Sectische Kercke, sodanich is u Kercke, die en heeft dan geen Doope Christi, maer een grouwel, ende dit al nae u ende uwer Leeraren eyghen segghen.

30. Boven al, dat staet noch te aenmercken, dat men nerghens een eenich woordt, by Christum, nocte syne Apostelen en leest ghesproken te zijn, van dat hy verdoemt sal wesen, die niet ghedoopt en is, ofte die't Nachtmael niet en gebruyckt, noch oock niet, dat wy't alle op verdoemenisse altijd moeten ghebruycken. Op uyt-roedinghe is de besnijdenisse gheboden: (Genes. 17. 14.) Tot een eeuwich verbondt is de Sabbath gheboden: (Exod. 31. 16.) Soo hadde Salomons Tempel oock beloften van eeuwicheydt (3. Reg. 9. 3.) Alle sulcks heeft op-ghehouden, soo dat men sonder alle t'selve, noch een op-rechte Iode inwendelijck ende Gheloovighe mach zijn voor Gode. (Rom. 2. 28. 29.) Souden wy dan, nu men by t'vervallen, of ten minsten by't niet kennen vande zienlijke Kercke Christi, met sampt des selfs zienlijke Ordonnantien, daer door men nu het rechte ghebruyck der selver niet en weet te bekomen, oock niet moghen wesen ware Christenen? Iae vryelijck. Want God en eyscht niemand af, het geen in zijn vermogen niet en is om volbrenghen.

31. Of ghy vander Molen, oock wel verstaet om wiens willen de Sacramenten zijn inne ghestelt, en mercke ick niet, oock in dit u Boecxken, maer wel het teghendeel. Want ghy ghelaet u doorgaens niet anders, dan of God die synenthalven voor Christum hadde inne ghestelt, ende of hy grootelijck gedient of geeert worde van ons, als wy die onderhouden. Neen, God ghevet al, hy en ontfanght van niemande. De Bedelaer biddende ende krijghende vanden Rijke milde Aelmissen doet hem selve, niet den ghever, dienst ende nut.

32. Sy zijn dan om onsen wille bevolen, om als door aenwijsende schaduwten, te gheraecken tot het wesen. Dat gheworden zijnde, hebben sy in sulcke voor haer selve uyt-ghedient. Voor haer selven, segghe ick: want die het dingh heeft en behoeft des

selvens teycken niet. Maer daerom en laet hy des teyckens hanteren niet, daermens recht magh bekomen om zijns naestens willen, of hy die daer door oock vorderlijck mochte zijn tot des dings verkrijginghe.

33. Alsoo ist onmoghelijck dat yemandt metten Gheest ghedoopt zijnde, den Water Doop magh begheren voor zich selve, van ghelijcken ist onmoghelijck, dat yemandt in welcks Ziele Christus selve sijn Avondmael met hem, ende hy met Christi houdt: (Apocal. 3. 20.) Ende Christum alsoo teghenwoordich heeft, om zich selfs willen, te weten, om sulcks te verkrijghen, ten Avondmael magh gaen, of om Christi te ghedencken. Maer wel magh hy sulcks mede ghebruycken, om syn Naesten oock daer toe te helpen voorderen. Ende dit, daer een ware zichtbare Kercke Christi is, ende daer des selvens heylsame Sacramenten nae Christi Ordonnantie ghebruyckt worden. Maer wie magh dat doen, daer men niet seker en is, of daer oock nu sulcken waren zienlijcken Kercke sy, dan niet, ende welc die dan noch is.

34. Dit moest ghy-luyden voor al den menschen doen verstaen, niet waenlijck of twijfelijck, maer waerlijck ende ghewisselijck: Sy moeten eerst weten, dat onder alle zienlijcke Kercken, de uwe alleen de waerachtighe sy, ende al d'andere valsche zijn. Dat ghy alleen ware Sendt-boden Christi, ende al d'andere Verleyders zijn: Ende dat uwe Sacramenten Christi, ende alder anderer grouwelen zijn. Maer soude sonder voorgangh van dit bewijs, elck die Christi waerschouende stemme heeft gehoort ende behertight u met uwe mede Leeraren niet nootlijcken moeten vlieden als self loopende yveraers sonder verstant?

35. Ghy luyden dringht soo vyerich op het onder-houden vande zienlijcke teyckenen, sonder dat ghy kondt een ware zienlijcke Kercke wijsen, of u sendinghe

bewijsen: dat ghyse stoutelijc dorst oordeelen Hinckers over beyde syden (Pag. 53.) die in een Kercke daer men in is opgevoet blijven, sonder daer uyt te gaen, ende dit niet tegenstaende, sy hun van t'quade, of d'Afgoderije, die andere daer inne bedrijven, sorghvuldelijcken wachten, ende Gode inder herten dienen: dunckt u dit al recht?

36. Als sy dan d'Afgoderije mijden, wat moghen sy meer doen, soo veele het zichtbare aengaet? de rechte Gods-dienst (seghdy) pleghen, wijst ons waer ende by wat Secte die oprechtelijck werdt ghepleeght. By ons Vlaminghen. Ick gheloof gheens Menschen segghen in desen, ende Godes woordt en blijktt my niet. Waerom (seghdy) blijf dy onder den Afgodendienaren? waer sal ick gaen, daer geen Afgodendienaren en zijn? (1. Cor. 5. 10.) Wt de Wereldt? Neen, maer by ons Vlaemsche ghezinde.

37. Neen Vriendt, daer wijsende, soudy my wel midden onder den rechten Afgoden dienaren stieren. Want men vindt gheen van alle zienlicke Kercken, die schandelijcker berucht is van arghlistige giericheyt, dan u Ghemeynte. Dit is een ware Afgodendienst. Col. 3. 5. Ephe. 5. 5. So stierdy ons vande schijn Afgoderije inde wesentlijcke. Ick wil niet seggen, dat al u volcxken gierigaerts zijn. Want ickse niet alle en kenne, ende ooc beter hope: Maer ghy en moeght met gheen waerheydt seggen datter gheen onder u en zijn: Immers geenzins, dat u volck voornemelijck daer af niet befaemt is. Men heet selden Koe Biesgen, of sy en heeft een vleccken.

38. Ia dat meer is, ghy moeght niet waarschijnlijk bewijsen, dat by u de ware Gods-dienst is. Wat soude dan yemandt beter wesen in u Kercke, daer God zienlijck niet recht gedient en wert, ende daer oock menichte van Afgoden-dienaren in zijn: dan in een Kercke daer sy opgevoet is, daer oock Afgoden dienaren zijn, al waer schoon daer mede gheen ware zienlijcke Gods-dienst, als hy zich metten Propheten onbesmet kan houden van Afgodendiensten? Hier is u vergeten self geschreven te hebben (Pag. 42. Dat de Gemeynte Iesu Christi is midden onder d'arch ende verkeert gheslacht. Wat toefdy self metten uwen uyt die verkeert gheslacht metten voeten te lopen (Pag. 47.) om anderen metter daet te wijsen, hoemen u dat behoort na te doen?

I.P.V. Molen, Pag. 43. Inde Lijst.

39. De Somma vander wederpartijen segghen is, dat men t'quade moet lijden ende onder des Antichrists tyrannije de insettinge Christi niet gebruycken, maer verwachten een vrye tijdt. *Et Aureum Seculum.*

Antwoort.

40. De somma van Iacob Pietersz vander Molen segghen is, dat hy doorgaens qualijck na seydt, t'geen hy niet wel en verstaet, of dat hy ontrouwelijck calumnieert, t'gheene wel is gheseydt. In't wit, daer na hy dese syne zwarte pijlen, uyt syn duystere schuyl-hoecxkens stiert, vintmen gheschreven, dat een Christen wesende, daer men Afgoderije hanteert, die boosheydt behoort te mijden, daer teghen (heeft hy verstant) met waerheyte te strijden, ende alsoo om weldoen met syn meester, onschuldich te

lijden. Is dat geseyt, datmen d'insettinghe Christi onder de tyrannije des Antichrists niet en moet ghebruycken? of dat mense moet verworpen of verachten?

41. Ick segghe u vrymoedelijck, dat gheen Christen (laet hen schoon niet zijn Antichrists tyrannije) geoorloft is buyten een ware zienlijcke Kercke Christi de Sacramenten te bedienen: sonder wettelijck van een ontwijfelijcke zienlijcke Ghemeynte Christi daer toe beroepen te zijn. Soo bewijst nu metter waerheydt, dat u Ghemeynte de ware zienlijcke Kercke Christi is: dat ghy vande selve, op ter Apostelen wijse beroepen zijt: ende dat u in dese tijden sulcks te doen vanden Heere bevolen is: of bekent dat u Gemeynthe een Secte is, dat ghy luyden Leeraers, Verleyders zijt, ende dat uwe Sacramenten (na Menno ende u selfs seggen, Menno Fol. 58.) gruwelen zijn. t'Eerste is niet in u macht om te bewijzen: Maer t'laetste mooghdy ende behoordy te belijden.

42. Nopende u spot-woort daer by ghestelt, van't wachten na een vrye tijt, *Et Aureum Seculum*, en merckt ghy niet dat ghy daer mede bespot, niet my, die niet en weet sulcks gheschreven te hebben, maer den Apostel Paulum selve. Die wilde derhalven oock ghebeden hebben voor den Coninghen ende Hooghen in Machte 1. Tim. 2. 1. 2, 2 Thes. 3. 1. 2. Oft u luyden oock beter waer gheweest, stille staende te wachten, tot dat de Heere u in synen Wijngaert gesonden hadde (Mat. 20. 7.) Dan alsoo onghesonden u daer van selfs inne te dringhen ende vele yverige, maer onwijse hertgens jammerlijck te verleyden, suldy niet treuren, de Heere laet het niet te laet zijn, noch eens bevinden.

Wy spreken niet vande onzienlijcke, maer vande zienlijcke Kercke ende Gods-dienste. Hier op dringht ghy herdt, ende wilt, sonder t'volck met sekerheydt een ware zienlijcke Kercke Gods aen te wijzen, die Sacramenten of heylteycken en ymmers gebruyckt hebben, die men nergens van inde ware Kercke recht en gebruyckt, oock na u eygen seggen: Pag. 6. Wat is dat anders, dan in't wilde ende op't onsekere gewesen, in soo hoochwertighen handel? behoort die nu te gheschieden niet uyten gheloove? dat waer sonde Rom. 14. 23. Ist u luyden dan vry tot sondighen te raden? hoe kondy vry zijn van valsche vryheydt? van Libertinerije?

44. Waert soo dat de Heere Iesus, of sijne Iongheren erghens gheseyt hadde, wie niet en is ghedoopt, of wie niet ten Avondmale en gaet, soo wel, als *Wie niet en Ghelooft, die sal verdoemt zijn*. (Marc. 16. 16.) soo mochte sulck u onverstandich aen-porren, noch eenighen schijn hebben van waerheydt. Maer wie daer op merckende, kan nu lichtelijck vernemen, dat ghy predict, niet Gods woort,

maer u eygen goet duncken, dat ghy vrymoedelijck stelt ende vermenght in plaetse van Gods Woort, ende u verzieringhen daer toe voeght, twelck so ernstelijck wert verboden inde H. Schrift Duet. 4. 2. † 12. 32. Pro. 30. 6. Apoc. 22. 18. daer door ghy luyden die plagen, daer in begrepen, recht schuldelijck opten halse haelt.

45. Weet ghy dan niet datmen de teyckenen mach hebben sonder de dinghen, van gelijcken die dinghen sonder de teyckenen? Of zijnse al metten H. Geest ghedoopt, die van u luyden metten watere zijn ghedoopt? dat suldy u wel wachten te seggen. De teyckenen sonder de dinghen en zijn niet dan een valsche schijn ende Afgoderije, schrijft u M^r. Menno Simons Fol. 58. t'Beteyckende des Doops maect salich sonder het teycken: maer maect het Doopen salich sonder de ware afstervinge ende doot der sonden? segdy dat, so maect ghy van den Doop een Afgod, ende een ander Salichmaker dan Iesum.

46. Moet ghy dan bekennen datmen so wel magh hebben (ter noodt ende alst sonder verachtinghe gheschiedt) het beteyckende dingh, sonder zijn teycken: als men het teycken mach hebben sonder zijn beteyckende ding: *ende* en hebben geen vermoghen om nu met sekerheydt aen te wijsen een zienlijcke Kercke Christi, sonder ende buyten welke gheen warachtich ghebruyck en is der Sacramenten (soo ghy selve schrijft) wat port u, ghy onwijse Bou-luyden, dus stoutelijck te veroordeelen den ghenen, die de Sacramenten ongaerne, onwaardelijck tot haer verdoemnisse soudent ontfangen? (1. Cor. 11. 27. 29.) diese liever ter noodt ontbeeren dan sonder noodt misbruycken: ende die zich ontzien dat werck int ongelooove sonderlijcken te hanteren.

Cort verhaal des III. Deels.

Ick hebbe nu bewesen dat God de Sacramenten ons heeft bevolen te gebruycken, niet om syn, maer om onsen nuts willen 32. ende datmen die teyckenen mach hebben sonder de beteyckende dinghen. *Ende* so wederom. 45. so ist mede gebleken, na dien de teyckenen zijn om der dinghen wil, ende niet de dingen om der teyckenen wil, dat soo wie het dingh selve heeft, het teycken voor hen selve niet en behoeft. 32. soude die mensche het uytterlick Avontmael moghen om zijn self willen ghebruycken, inden welcken Christus selfs is gekomen ende syn Avontmael is houdende binnen syn herte? 33. soo en magh mede die metten Geest ende Vuyre nu al is ghedoopt, den Water Doop niet voor hen selve, begeeren, maer wel om der zwacken wille, (33) wanneer hy nu mede soo versekert ware vande Kercke ende bevele Christi, als men was by tijde der Apostelen: anders soo soudet geschieden buyten Christi Kercke, dat waer dan in der Vlaemsche Dooperen Secte, daer gheen ware Doope en is 7. noch gebruyck der Sacramenten, na u eyghen segghen selue. Immers daer na Mennos segghen gheen Doope Christi en is. 9. maer daer de Doope is een grouwel. Soudt ghy luyden sulck oock yemant te doen aenraden? Nu en is noch by geen onpartijdich Rechter wettelick gevonnist welck van allen diemer nu vint, de ware Kercke Christi is. 17. Waer kondy dan de Menschen doch wijsen in soo hoochwichighen handel? 13. Het is u ymmers onmoghelijck den luyden te wijsen met versekertheyt, welck van allen nu de oprechte Gemeynthe: Gods sy ende waert rechte ghebruyck der Sacramenten is. 10. Besondicht ghy u dan niet zwaerlijck, dat ghy den Menschen

sulcken grooten werc aen-dringht, ende porret te doen in de grootste onsekerheydt.
45. 46. ende mitsdien niet uyt den Gheloove, t'welck sondighen⁺ is? Weet seecker
in desen. Of rust veylich.

⁺Rom. 14.

Vijfde Deel.

Of daer onderscheyt is, tusschen d'een Christen ende d'ander, dan of sy al t'samen een zijn.

1. HET blijkt hier doorgaens dat ghy van der Molen met u hulpers in desen, self niet en weet waer af dat ghy spreeckt ende wat ghy affirmeert (1. Tim. 1. 7.) behoordy u dan niet te ontzien Doctoren vande Wet te willen wesen? V twistighe ende hondertvoudighe Secterye roept dat ghy noch self vleeschelijck zijt (1. Cor. 3. 3. 4.) ende ghy sout de Gheestelijcke Leeraren der ware Christenen zijn? Immers uwe kintsche onbescheydenheydt betuyght uyt u selfs mont dat ghy noch selve Melc behoeft, ende ghy sout de Man in Christo zijn, die gheoeffende zinnen om goet ende quaet te onderscheyden (Heb. 5. 14.) ende den Kinderkens in Christo haer bequame voetsel ter rechter tijdt soudt uytdeylen? Mat 24. 25.

2. Sulcks en is voorwaer geen kinderwerck. Of ghy dan noch al self een warachtigh kindeken in Christo zijt en weet ick niet, maer wel ja hope. Dan dat weet ick uyt u eygen schrijven alhier, dat ghy noch gheen onderscheyt en weet te maecken, tusschen een Man ende een Kindeken in Christo. Vintmen naden uytwendigen Mensche eenigh Man soo onwijs (ten ware hy synder zinnen gantsch berooft ware) die gheen onderscheydt en kan maken, tusschen hem selve, die gaen, staen, spreken ende eten kan, ende tusschen een eerstgheboren Kindeken, die niet altoos en kan van sulcke wercken? Soo onwijs zijt ghy die anderen wilt leeren: Dat ghy meer dan Kinderlijck hebt derren schrijven aldus. Pag. 12. 47.

3. Weder-sprekers maecken diversche Christenen, d'een noemense Kintsch, d'ander ophewasschen ende volkomen ende maecken onderscheyt. Daer (Gal. 3. 28.) staet, datse t'samen een zijn ende Godes Kinderen.

Antwoorde.

4. Neen, maer ghy, de waerheydt weder-sprekende, maeckt u selve den Kinderen tot een gespot. Wilt ghy dan een Leeraer der Mannen, ende Meester in Israel wesen, ende en weet self de dingen niet Ioan. 3. 10. die der Kinderen in Christo, eerste lesse ofte A,B,C, zijn? Die daer onderscheyt tusschen Kinderen ende Mannen etc. maken in Christo, die en maken gheen onderscheydt tusschen den Christenen, nopende haer Godlijcke Natuere, die sy altsamen deelachtich, ende daer deur sy altsamen ooc versoent door Christum, met Gode vereenicht zijn: neen, so dom en zijn sy niet.

5. Maer sy maken onderscheyt tusschen den Christenen, ten aenschouw van hare ¹ diensten na haar ² outheydt, na haer op wassinghe, in ³ verstant, ende in ⁴ kracht, ende na haer ⁵ volmaecktheyt. Ende ghy met uwe hulperen die Ouderlingen (zwijghe Leeraren) wilt syn over een Ghemeynte onderwint u soo vermetelijck met uwe Kindtsche onbescheydenheydt, het geene wel bescheydelijck boven u verstant daer van is gheschreven te berispen?

6. Seker sydy soo heel onbelesen inde H. schrift dat ghy die voorsz ende meer andere so merckelijck onderscheyden tusschen den Christenen noch noyt en hebt gelesen: Ist niet een verwaende vermetelheydt, dat ghy u onderwinden dorst de H.

Schriftuere als Leermeesteren uyt te legghen? hebby die onderscheyden dan oock dickmael ghelesen, maer noyt recht verstaen (dit laetst sal ick doen blijcken) wat onderwint ghy u, die sulcke alderklaarste saken niet en kont verstaen, vermetelijck te ondersoecken veel hooger ende (voor u onbescheydene ooghen) duysterder saken? ick meyne vande Menschwerdinghe Christi ende dergelijcken meer: soudy dan niet schromen met uwe onghesplitte klauwen die te ondersoecken, om die met uwe onreynen Monden te vertellen Wildy ymmers bestaen anderen te leeren *ende* rechtleeden, eer ghy selve te recht van Gode gheleert, ende door Christi Gheest in die licht kennelijckste waerheyt geledet zijt? maer ter saken.

7. Alle Kinderen Godes zijn sonder alle onderscheyt na hare Godlicke natuyre uyt een selve God den Vader, door een selve woordt des Levens: Christum in een selve H. Gheest der waerheydt gheboren: sulcks dat sy altsamen, niet een uytgesondert van die selve eenighe Gheest Godes ghedreven ende gestiert worden, eendrachtelijck het quade hatende ende niet willende, en de het goede lievende ende willende: sonder eenige vreesse van straf op hope van loon, maer uyt sulcke hare ingheboorne Godlijcke aert, daer deur zy uyt genaden met Gode door Christum in den H. Geest waerachtelijck een zijn, ende met haren Hoofde Christo mede soo zijn vereenight in den selven H. Gheest, dat sy altsamen oock een Lichaem met of onder hen zijn.

8. Dit is waerachtigh. Maer soude daeromme waerachtigh zijn u onbescheyden misverstant, datter gheen verscheydenheydt of (soo ghy't noem na t'Latijn) diverscheyt inden Christenen sou zijn? Of syn met u aenden Lichame Christi alle de Litmaten een selve Litmaet: om dat sy t'samen ghevoeght een selve Lichaem onder een selve hoofd maken? wat maeckt u onbescheydenheydt soo doende van't wel gheschickte of ordentlijcke Lichame Christi, doch anders dan een Babelsche verwerringhe?

9. Laet u in dese u Kintscheydt vanden Apostel Paulo leeren die seyt, indien het gantsche Lichaem een ooghe is, waer is

dan 'ghehoor? so 'tgantsche Lichaem een Oor ware, waer soude de reucke zijn etc. waren sy alle een lidt, waer bleve dan het Lichaem? maer nu zijnder vele Leden, maer een Lichaem. 1. Cor. 12. 17. 19. 20.

10. Merckt hier kondy, o ghy Mangewaende Kint, dat ghy met dese uwe gro[t]e onbescheydenheydt berispt, niet my, maar d'Apostel selve. Die maect door dit gantsche Capittel wel te recht een duydelijcke onderscheyt tusschen den Christenen.

11. Of duncket u gheen onderscheydt met allen, dat sommige Christenen zijn Apostelen, sommige Propheten, sommige Doctoren etc. (1. Cor. 12. 28.) of salmen u geloovende, datter geen onderscheyt en is tusschen den Christenen, d'Apostel opentlijk weder-spreecken, ende segghen dat al de Christenen Apostelen zijn? Propheten zijn? Doctoren zijn? etc. Wildy dese uwe gheschicktheydt invoeren inde Christen Gemeynthe, ghy sult in u Ghemeynthe wel haest alles ontschicken, verwerren, ende het onderste boven brenghen: soudy soo doende oock een bescheyden ende gheschickt Leeraer verstrecken? sydy hier niet met sulcke werringhe doende, waer sullen dan de Apostelen, de Propheten, de Evangelisten, Pastoren ende Doctoren blijven, als sy alle sonder onderscheyt een waren, te weten, d'eene alleens in allen als d'andere? Immers, wat onderscheyt sal dan in u Gemeynthe zijn, tusschen u die nu als Leeraer, Beschermer ende Voorstander des waerheydts Boecken laet drucken, ende tusschen d'alder onverstandichste van u Ghemeynthe?

12. Soo dan oock de ouderdom inden Christenen tusschen den selven gheen onderscheydt en maecte: (twelck na u onbescheyden oordeel moste volghen) wat sullen de Ouderen zijn, die de Kudde Gods te weyden wert bevolen? (1. Pet. 5. 1.) welck sal ooc de Kudde zijn? sullen niet altsamen Ouderen, of Herders ende oock longers of Schapen wesen?

13. Wie sullen de longers zijn, die de Ouderlinghen onderdanich sullen wesen? (1. Pet. 5. 5.) wie d'Ouderlingen, die over longeren sullen gebieden? want dan sullen al de Leden, Ouderlingen, sy sullen altsamen longers zijn: is dat moghelijk? mach daer ooc onderscheyt zijn, daer sy al tsamen een selve lidt zijn? of macht een selve lidt zijn, daer't een anders is, dan't ander?

14. Sint Ian schrijft tot Vaderen, hy schrijft oock tot Kinderen (1. Ioan. 2. 12. 13.) ende sult ghy ons nu beginnen vroet te maken, datter gheen onderscheydt en sy tusschen Vaders ende Kinderen, om dat sy beyde Christenen zijn? Paulus noemt zich selve der Corinters Vader om dat hy haer in Christo heeft ghebaert, (1. Cor. 4. 15.) de anderen noemt hy Tuchtmeesters: zijn die ende Paulus een selve Lidtmaet, ende een selve Christen? is Paulus de Vader, ende de Corinthiers syn Kinderen, een selve Lidtmaet ende een selve Christen?

15. Dat seghdy, sonder te zien wat ghy seght. Want u wederspreken vande onderscheyt der Christenen, brenghet sulcx nootsakelijck mede. Wie merckt niet dat ghy lochenende alsoo d'onderscheydt, alles een selve Lidt maect, moeten dan Tuchtmeesters, Vaders ende Kinderen, niet altsamen een zijn? sal tusschen den plantenden Paulum, ende den natmakenden Apollo, ja oock de plantsoenen of gheplante Christenen, oock eenich onderscheydt moghen blijven?

16. Datter oock grooten onderscheydt is in de kennisse ende verstandicheyt, tusschen d'een Christen ende d'ander, openbaert zich naecktelijck inden Doctoren of Leeraren, ende den Leerlingen, ende Predicanten ende toehoorders: ymmers d'een Leeraer gaet in verstant oock d'ander te boven, ghelijck d'een Sterre in klaerheyd d'ander, (1. Cor. 15. 41.) die nochtans alsamen Kinderen zijn (soo te segghen) der

Sonnen, of des lichts: ghelijck als oock zijn alle ware Christenen, Kinderen des lichts ende des daeghs (1. Thes. 5. 5.) in welck licht, hoe wel sy altsamen een zijn, nochtans inden uytvloet elck inden synen van klaerheydt veel verschillen, nae dat des d'een meer van d'ander ontfanckelijck is.

17. Of sout ghyluyden geen onderscheyt willen toelaten, tusschen den Kinderen int verstant (1. Cor. 14. 20.) ende tusschen den ghenen die in't verstant volmaeckt worden, ja dien wijsheydt van Gode is ghegeven. Als Paulus? (2. Pet. 3. 15.) die sprac wijsheydt onder den volmaeckten, die hy niet en mochte spreken metten Melck behoefte Kinderen. (1. Cor. 2. 5. † 3. 1. 2.) Mach men oock grooter onderscheydt, tusschen d'een Christen ende d'ander inde verstandenisse bedencken? ende dit soude met u. O onbescheyden Luyden, noch al geen onderscheydt moeten zijn.

18. Gheen minder onderscheydt zie men oock in den Christenen, in welke God nu al heeft ghewracht soodanighen sterckheydt, dat sy haer Naestens zwackheydt kunnen draghen (Galat. 6. 3. ende alsoo de Wet Christi vervullen Ten is ymmers geen eene saecke, sterck ende zwack zijn, een ander te moghen draghen, ende te moeten ghedragen wordent mogen dit beyde niet wel Christenen zijn?

19. Sy zijn ymmers oock zwack, die men behoeft op te nemen, (1. Thes. 5. 14.) wie sal dat doen, een ghelijcke zwacke Broeder? die en vermoghens niet, daer behoeven stercke Mannen toe. Stercke Mannen, die den qauden al hebben verwonnen, (1. Ioan. 2. 13. 14.) ende die't alles vermoghens in Christo, die hen luyden sterckt, (Phil. 4. 14.)

20. Eyndelijck, schijnt oock te spotten metten onderscheydt, die tusschen den volkomen ende onvolkomen Christenen ghemaeckt werdt, niet van my, maer vanden Gheest Godes selve door syne Apostelen. Want by hen lieden leestmen, dat hy noch een kint is, die Melck deelachtich is (Heb. 5. 13.) ende onversocht inden woerde des rechtveerdicheyts. Maer den volmaecten komt toe vaste spijs (namentlijck) den genen die door gewooneydt hebben geoeffent de zinnen, tot onderscheydinge des goeds ende des quaets, etc. Hebr. 5. 14.

21.

Waren die luyden onder den Galaten noch niet gants onvolkomen, die hy anderwerven baerde, tot dat Christus in henluyden ghevormet worde? Waren d'Apostel Ioannes met zijne mede-ghenooten sodanighe onvolmaeckte kinderen Godes, 1. Ioan. 2. 5. als sy waerlijck Christum woort onderhoudende daer aen wisten dat de liefde Godes in henluyden volmaeckt was? Hoe maghmen meerder ende merckelijcker onderscheyt bedencken tusschen den Christenen?

22.

Soo mede ist een groote onderscheyt tusschen driftighe kinderens ende met alreleye winden der leeringhe om her swervende: ende tusschen een volmaeckt man die nu al in eenicheydt des gheloovens ende der kennissen des Soons Godes, de mate des volkomen ouderdoms Christi bereyct heeft, Eph. 4. 14.

23.

Lieve seght nu, sullent in uwe onbescheyden ooghen na soodanighe ende menichte andere klare ende ware bewijsinghe vanden overgrooten diversiteyt ofte onderscheyt die daer is tusschen de Christenen, die Kintsch, ende die opghewassen ende volkomen zijn, noch moeten wedersprekers heeten, die soodanige waerachtighe onderscheyt maken met de Apostelen selve? Of salmen u met uwe hulpers in desen met alle waerheyt mogen noemen wedersprekers der Apostelen der waerheyt, onbescheyden, verwaende, blinde, ende vermeteleytslieden der blinden? Die self geen kintsch verstand hebbende, ende t'onderscheyt tusschen kinderen ende mannen ontberende, mannen bestaet te leeren ende te onderwijzen?

24.

⁺Daer hebby niet mijn segghen maer klare schrifturelijcke bewijsinghe vanden Godlijcken aert der kinderen Godes hen allen sonder onderscheyt ghemeen zijnde: ^{+V. 7.} van gelijcken den onderscheyt die daer is tusschen kinderen ende mannen in Christo Iesu, gheleghen zijnde niet in hare Godlijcke aert, inde welcke sy altsamen een zijn, maer in hare bedieningen, outheydt ende opwassinge int verstant ende kracht ende volmaecktheyt, na welcke d'een niet en is dat d'ander is. Welcke grote onderscheyt of diversiteyt, ghy vander Molen, by my ergens wel ende schriftmatelijck beschreven siende met sulcke vermeteleyden onbescheydenheydt hebt bestaen te berispen: Dat ghy niet merckende sulcx te wesen, niet mijn werck, maer des Apostels Pauli Ioannes, ja oock onses Heeren Iesu Christi selfs segghen henluyden (docht buyten u weten)⁺ hebt bestaen de bespotten, ende dat soo plompelijck dat ghy u eyghen kintsheyt ^{+V. 10.} soo grof voor ooghen hebt ghestelt, dat kinderen⁺ reden hebben uwer te spotten. Ist niet belachens waerdich dat die ghene die sich voor mannen, voor Ouderlinghen, ^{+V. 4.} ja voor Leeraren⁺ der ghemeeynten uytgheven, selve geen onderscheyt en weten te maken tusschen mannen ende kinderen, dat de gene die de Heylige⁺ Schrift anderen ^{+V. 2.} willen uytleggen ende ontwerren, so schandelijcken verwarringe maken int ^{+V. 8.} welgheschickte lichaem Christi? dat ghy blindelijck den blinden wilt leden, die selve als blinden metter hant tast ende uwen wegh niet en siet?

25.

Want elck mach hier nu sien dat na de leere van uwe Kerck-stichters Menno ende D. Phillipsz. ja van uwe eyghen Schrift alhier selve, der Apostelen Kercke is vervallen. Dat ghyluyden sonder wettelijcke sendinghe die u noodigh is te doen blijcken, self lopende Secten-drijvers zijt: Dat de gemeente Godes nu by gheen van al de Secten sichtbaer te wesen en blijktt. Datmen daerom oock wel Christenen mach zijn in sulcken noodt sonder de Sacramenten te genieten in u luyder Kercken: ende dat ghy geen onderscheyt en weet tusschen mannen ende kinderen in Christo, self noch gheen recht kint zijnde mannen bestaet te leeren.

26.

Nu zijdy soo heel 'tghevoelen niet quijte, of ghy en wert by wijlen door't hart stoten teghen de waerheydt t'onvreden: sonder middel te vinden om haer beschamende licht te verduyteren. Om dan niet in kleynachtinghe te komen, ende u aenhangh niet te verliesen, indien ghy om u sendinghkercke ende leere te verantwoorden, de waerheyd vrymoedelijck onder de ooghen bestont te treden, hiertoe gheeft ghy krachtige oorsake te vermoeden God weet u herte, so weyghert ghy van dit u ghedruckte schrift mondelijck ende minnelijck te overwegen met my, dat u sulcx heb aengheboden, die in gheenen staten altoos en ben, die ongheleert ben, die u persooone gonstich ben, ende die geen Leeraer van eenighe ghemeynte ben, ende die u ghemeynte gheensins vyandt en ben, ende met dese uwe woorden in uwen brief aen my.

27.

Ende segge sluytelijck van dat overwegen daer ghy af verhaelt, dat sulcke collati, maer geen altercati, soo een oudt Leeraer schrijft,⁺ tusschen die ghebruyckt wort ende behoerlijc mach geschien, die daer zijn als broeders in der ghemeynte, daer d'een ^{+1. Cor. 14. 32.} d'ander onderdanich is in vreden, ende tot stichtingh vande toehoorders spreden, etc.

28.

Seght doch vander Molen, is dit niet u gewoonlijcke onbescheydenheydt voort ghebracht? wat dient dese sproke Pauli hier ter saken? d'Apostel leert daer hoe sich de lidtmaten van eender ghemeynte stichtelijck, sonder d'een d'ander in zijn reden te vallen sullen draghen in't spreken: zijt ghy ende ick in een ghemeynte? ghy weet wel neen. Wat gaet dit onse handel aen? houdy my niet voor u partye? dicht ghy my niet op die leelijcke stucken ghestelt in u voor-reden? Houdy my niet voor een die u leere, sendinghe, ende kercke teghen sta, u teghen spreeckt, ende my tegen u sette? vryelijck ja ghy.

29.

Laet u nu toeghegheven zijn (tegen reden) dat ghy Leeraren so heerschaft over 'tgelove van u onnosel volcxken (dat d'Apostel over

der Corinthiers gheloove en dede? 'twelc de uwe so hart inden Pausen hebben gescholden: soudy daeromme niet ghehouden zijn u Kercken-sendinghe ende leere te beschermen teghen des selven teghen-sprekers? of is u, die een Leeraer wilt zijn onbekent, wat een Leeraers ampt sy? is dat so leeset hier maer in een of twee uyt veele plaetsen.

30.

Die aen dat ghetrouwe woort, dat na de Leere is vast houdt, op dat hy machtich sy oock te vermanen door de ghesonde Leere, ende de ghene die tegen staen te overwinnen, Tit. 1. 15. 16. Daer worden gheeycht in een Herder twee sonderlinghe stemmen, d'een om de Schapen aen sich te locken ende te houden: ende een om den Wolven af te weren, te verjagen ende t'overwinnen. 't Is dan niet genoegh dat ghy u volcxken kont vermanen, maer ghy moet oock den wedersprekers kunnen afweeren. Ick ben nu uwer sendingen, doopen, bannens, ende uwer Kercken wederspreker, als die ick verdoolt achte ende anderen verleyt, dijns (so ick houde) onwetens. Sydy dan niet ghehouden my te overwinnen? Dit bestaet hebdijs macht.

31

Vermoochdy't schoon van selfs niet, waerom zijdy een Dienaer, en gheloofdy noch en betroudy u Meesters beloften niet? Die seyt ick sal u gheven een mont ende wijsheyt, den welcken alle uwe wedersprekers ende wedersaeckers niet en sullen moghen wederstaen, Luc. 21. 15. Die wederspreeckers most ghy met waarheyt int licht onder ooghen tredende wederstaen, ende niet so ghy die doet in u schuyelhoecxkens loopende u self int duyster verberghen. Dit is huylings met Harders aert. Of neemdy exempel aen d'anderen, die onvoorsichtelijck onder hen veelen teghen my alle bestaen hebben, heur leere te verantwoorden, ende siende dat sy tot schanden souden komen het begonnen werk met schanden liet steecken? Lettet u hier so doedy daer aen niet sottelijck: maer dan hebdy niet wijslijck ghedaen dat ghy met dit onwijse boecxken u leere qualijck hebt bestaan te beschermen. Kondy u sendingh niet bewijzen waerom leerdy? Condyse bewijzen waerom swijghdy? hebdy verstant so verantwoort u werck, hebdy't niet, so rust.

32.

V Menno erboodt sich dickmael aen tegen zijn wedersaken, zijn leere met levens pericule te bewijzen, tot Bonne, tot Wesel, ende waer niet? daer deur kreegh hy veele eenvuldigen tot hem: meyndy dat ghy teghen een mensch sonder eenighen ancxt sulcx weygherende, de voghelkens niet van uwe Netten sult verjagen? Of meyndy alrede het Roomsche aensien te hebben, soo dat u leere nu also bevesticht is, dat ghy die niet meer behoeft te verantwoorden? dats noch verde van daer.

Daeromme rade ick u met u mede-bouwers staet af van die self lopende moeyte, van u partijdich bannen ende Sect-stichten. Hout op met loghen te willen beschermen de waarheydt die uwes blintschermens niet en behoeft, set u met Bertineo aen den wegh om stilheyt Sabbatherende het licht des werelts te verwachten, die kan ende wil sulcke blinde siende maecken, die kan door zijn waarheys geest waerlijck leeren. Van hem laet u eerst self leeren eer ghy anderen 'tgene ghy self niet en weet, bestaet te leeren. Wert te recht des ootmoets Leerjonger, set u aen 'tnederste (ende wilt niet te veel meesters wesen om swaerder oordeel op u te laden, Iac. 3. 1.) So suldy leert

ghy d'ootmoedicheydts lesse vlijtelijck ende volhardelijck, vande nedere plaetse
boven worden gheroepen van onsen Heer Iesu Christo die u altsamen daer toe helpe,
met oock my u alder dienst-schuldighe, *D.C.*